

A A A

A A A

A A A

Jaarverslag 2009

de Appel arts centre

t 31 20 6255651

f 31 20 6225215

www.deappel.nl

de Appel kantoor

Damrak 70, Amsterdam

t +31(0) 20 6255651

Correspondentieadres:

de Appel

Postbus 10764

1001 ET Amsterdam

Totaal aantal bezoekers 2009:

de Appel	6902
"The Usual Suspects"	58
"The Power of Listening"	36
Beschermvrouwen	12
If I Can't Dance..., Dublin	2918
Baltische Triënniale	9812
Internationale boekenbeurzen:	
Londen	7607
New York	12500
Totaal	39845
AVRO 4 ART, per aflevering	190000

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
Locatiewissels	9
Performances	10
1. 1. David Weber- Krebs & Alexander Schellow, 1. 2. Meschac Gaba, 1. 3. Christian Jankowski, 1. 4. Orla Barry, 1. 5. Sturtevant, 1. 6. Adam Pendleton	
Lezingen, Informances & Events	15
2. 1. The Old Brand New, 2. 2. "The Usual Suspects", 2. 3. "The Power of Listening", 2. 4. Boekpresentatie F. R. DAVID "Keep it to yourself", 2. 5. Job Koelewijn leessessie, 2. 6. "Weak Signals, Wild Cards" opening events & finissage, 2. 7. Presentatie Beschermvrouwen van de Appel, 2. 8. "In the long run", 2. 9. Museumnacht: "Woorden en Daden", 2. 10. "The manifold (after)lives of performance", 2. 11. Boekpresentatie F. R. DAVID "Iditorial"	
Publicaties	30
3. 1. Richard Hawkins, 3. 2. F. R. DAVID "Keep it to yourself", 3. 3. Prix de Rome catalogus, 3. 4. Paul Sietsema "Figure 3", 3. 5. F. R. DAVID "Iditorial", 3. 6. Internationale boekenbeurzen	
Off- site projecten	33
4. 1. "Het Vreemdelingenpaleis", Otto Karvonen, 4. 2. "Take the Money and Run", 4. 3. Prix de Rome, 4. 4. "Two in One", 4. 5. If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution, Editie III: "Maskerade", 4. 6. "Weak Signals, Wild Cards", 4. 7. X Baltische Triënnale, 4. 8. Entree A & C Lab, 4. 9. AVRO 4 Art, 4. 10. Intendantschap Kunst + Stedelijke Ontwikkeling	
Curatorial Programme	49
5. 1. Algemeen, 5. 2. Juryleden, tutoren en gastdocenten, 5. 3. Alliantie met SKOR, 5. 4. Alliantie met UvA, 5. 5. H + F Curatorial Grant, 5. 6. Huidige functies CP deelnemers 1994- 2009	
Bibliotheek & Archief	55
Bestuur & medewerkers	56
de Appel in de media	57
Colofon	63

INLEIDING

' After much experience the traveller returns... '

Elke adolescent die het ouderlijk huis verlaat, 'entameert' een nieuwe fase in het moeizame proces van de volwassenwording. Zou dat ook voor instellingen en instituten gelden? Moeten zij de veilige thuishaven verlaten om een nieuwe stap in hun ontwikkeling te zetten? Zekerheden en vastigheden, gewontes en routines achter zich laten om tot een nieuwe 'doorstart' te komen? In 2009 kreeg **de Appel** - onder het motto 'Every crisis is an opportunity' - de kans om deze vragen proefondervindelijk te beantwoorden.

Wat lange tijd een gerucht was, werd in 2009 namelijk een feit: **de Appel** moest op 35-jarige leeftijd het 'moederhuis' een voormalige dependance van de Joodse Lipmann-Rosenthal bank, waar zij sinds 1993 gehuisvest was, verlaten.

Er werd gekozen voor een jaar lang opereren zonder 'fysieke uitvalsbasis' en dit voelde aan als een vorm van cross-country cycling of veldrijden. Een wedstrijd die gepaard ging met veel bloed, zweet en tranen en waarbij een beroep werd gedaan op een uitgebreid team aan coaches, sportartsen en masseurs. In de modder en op de kasseien, in de regen en in de wind, met wat tegenslagen en een uiteindelijke triomfantelijke overwinning.

In respons op haar tijdelijke ontheemding besloot **de Appel** immers om te de-centraliseren en haar tenten op te slaan op verschillende locaties buiten en binnen de stad. Het 'kamperen' op andere plekken was niet nieuw. Sinds 2006 treedt **de Appel** immers regelmatig buiten haar oevers door het aangaan van samenwerkingsverbanden met verwante instellingen en diverse projecten 'extra muros'. Tijdens het ambulante jaar 2009 werd deze nomadische praktijk echter in het extreme doorgetrokken. In afwachting van de oplevering van haar nieuwe thuisbasis in 2012, 'ont-lichaamde' **de Appel** en lanceerde een bijzondere programmering onder de noemer "**The Future Will Last Longer Than The Past**".

In deze doorlopende reeks activiteiten was er sprake van een decorwissel: achtergrond werd voorgrond. De reguliere nevenprogrammering '**de Appel on the side**' - werd het hoofdprogramma. Dit betekende dat **de Appel** met performances, projecten, lezingen, informances en publicaties in 2009 zichtbaar bleef voor haar publiek. De nadruk lag hierbij niet op beeld en object maar op woord, tekst en gebaar; op het momentane en verbale, het performatieve en het discursieve. Dit ging gepaard met een tweede decorwissel: van white cube naar black box. De publieksactiviteiten van **de Appel** speelden zich voornamelijk af in het theater. Theater Frascati en de Stadsschouwburg Amsterdam traden hierbij op als gastouders maar ook als partners in crime. Activiteiten rangeerden van grootschalig tot intiem. Zo figureerde een 'brede' supradisciplinaire lezingenreeks als 'The Old Brand New' die een gevarieerd en omvangrijk publiek trok naast een theaterstuk voor één persoon dat door makers Alexander Schellow en David Weber-Krebs werd gerealiseerd als een 'ritueel afscheid' van het gebouw aan de Nieuwe Spiegelstraat 10.

Projecten die welbepaalde socio- economische fenomenen zoals gentrification en de expansie van de commerciële kunstmarkt kritisch doorlichtten - bijvoorbeeld de in- situ tentoonstelling "Weak Signals, Wild Cards" op het voormalige Shell terrein en de presentatie "Take the Money and Run" - werden in juxtapositie gebracht met performatieve events waarin een idiosyncratisch- poetisch gebruik van taal en een eigenzinnige symboliek centraal stonden zoals de performances van Orla Barry en Peter Baren. Presentaties in alliantie met lokale partners in Amsterdamse buitenbuurten - zoals de Prix de Rome op het Westergasterrein - werden gecombineerd met een octopus- achtige tentoonstelling als de Baltische Triennale die **de Appel** de mogelijkheid gaf om het buitenlandse publiek ook letterlijk op eigen terrein op te zoeken.

Deze andersoortige aanpak zorgde ervoor dat **de Appel** op een intensieve manier banden aanknoopte met een gemêleerd publiek dat enerzijds bestond uit de 'die- hard- fans' die '**de Appel** on tour' van nabij volgden en anderzijds uit een diverse groep 'nieuwe kijkers' die verbonden zijn aan de gastinstellingen en op die manier via een 'oblique angle' kennismaakten met het activiteitenpalet van **de Appel**. Dit aspect van de publiekswerking werd versterkt door satellietprogramma's en nieuwe institutionele allianties - met onder meer de UvA en de AVRO - die zorgden voor een interactie met de academisch- universitaire wereld en voor een handreiking naar een breed publiek aan televisiekijkers die de stap richting het daadwerkelijk bezoeken van **de Appel** misschien nog niet hadden gezet. Ook op het vlak van fundraising werden nieuwe verbanden gelegd en nieuwe verbonden aangegaan. Een eenmalige samenwerking met veilinghuis Christie's leverde het startkapitaal dat noodzakelijk was om de renovatie van **de Appel**'s toekomstige 'base camp' aan de Prins Hendrikkade 142 - dat in 2012 zijn deuren zal openen - in gang te zetten. De voorzichtige start van het Mecenaatsprogramma 'Beschermvrouwen van **de Appel**' signaleerde het begin van een continue particuliere ondersteuning van het activiteitenprogramma.

2009 was in die zin zowel een jaar waarin alles op losse schroeven werd gezet - door het radicale bevragen van de eigen positie, functie en 'benodigheden' - maar waarin tevens, paradoxaal genoeg, veel verworven zekerheden werden geconsolideerd. De focus op het discursieve, immateriële, momentane en het performatieve scherpten het verlangen aan naar permanentie en 'tastbaarheid, het 'ouderwetse' zien en beleven van kunst dat plaatsvindt in het kader van het 'fysieke' parcours dat een tentoonstelling heet te zijn. 2009 leverde **de Appel** naast een hernieuwde veerkracht het inzicht op dat zij meer dan ooit behoefte heeft aan 'huiselijkheid' en 'honkvastheid', aan vier muren en een dak boven het hoofd, een plek waar bezoeker en maker permanent terecht kunnen. Het uithuizig zijn, heeft dit meer dan ooit duidelijk gemaakt - wie avontuurlijk wil zijn, heeft een thuisfront nodig. Wie ergens naar toe gaat, vertrekt altijd ergens vandaan. Wie de wijde wereld in wil trekken moet een vaste stek hebben om naar terug te keren.

**' The weary wayworn wanderer bore;
to his own native shore. '**

1 januari - 31 december 2009

"The Future Will Last Longer Than The Past"

Een jaar lang performances, projecten, informances,
lezingen en publicaties

* De Zeemanshoop, het pand op De Prins Hendrikkade 142, is in de vroege achttiende eeuw gebouwd als een indrukwekkend grachtenpand, maar dan gelegen aan 't IJ, destijds het centrum van de internationale handel. De rijke tabakspinder Agges Scholten was de eerste bewoner: hij doopte het om tot Scholtenburg. De huidige roepnaam ontleent het gebouw aan het Koninklijk College Zeemanshoop, een soort vakbond avant la lettre voor zeelieden, dat er in de negentiende eeuw een aantal decennia bivakkeerde. Hierna functioneerde het lang als een school, was het de thuisbasis van een jeugdafdeling van de SDAP, één van de eerste poppodia van Amsterdam (het roemruchte Fantasio), pionierend meditatiecentrum De Kosmos en meest recent tot aan 2008 het Nationaal Pop Instituut.

** Het pand aan de Eerste Jacob van Campenstraat is aan het einde van de negentiende eeuw gebouwd als een openbare basisschool '3e klasse' voor jongens, in het destijds in hoog tempo ontluikende stadsdeel De Pijp aan de rand van Amsterdam. Nadien heeft het verschillende functies gekend: van musicologische bibliotheek tot vakschool voor vroedvrouwen.

Over de nieuwe tentoonstellingslocatie (**de Appel Jongensschool**, Eerste Jacob van Campenstraat 59):
Publiciteit: Verhuiskaart, www.deappel.nl, digitale nieuwsbrief, e-flux, persberichten (inter)nationaal, advertenties in Metropolis M, Witte Raaf
Artikelen: NRC Handelsblad, www.metropolism.com, Het Parool, De Volkskrant

Over de Prins Hendrikkade:
Artikelen: www.at5.nl, Echo Amsterdam Centrum, www.elsiping.nl, Het Parool

'New ideas need old buildings' - Jane Jacobs

de Appel heeft op 20 maart 2009 haar white cube op de Nieuwe Spiegelstraat ingeruild voor een tijdelijke kantoorlocatie in het dynamische 'A&C LAB' op het Damrak 70. In deze door de Gemeente Amsterdam aangewezen broedplaats houdt **de Appel** kantoor tot de oplevering van het permanente thuis, het voormalig Popinstituut aan de Prins Hendrikkade 142*.

In juli 2009 werd de Prins Hendrikkade overgedragen van Stadsdeel Centrum naar de Centrale Stad en officieel toegewezen aan **de Appel** dankzij het initiatief van wethouder Carolien Gehrels en stafmedewerkers Marja van Nieuwkerk en Emmy Wannyn. Met DMO - de Afdeling Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van de Gemeente Amsterdam - als officiële opdrachtgever, is het pand op de Prins Hendrikkade vervolgens een renovatieproces ingegaan. In augustus 2009 zijn drie architectenbureaus aangeschreven en in september is gekozen om te werken met denieuwegeneratie (www.denieuwegeneratie.nu) in samenwerking met ADP (www.adp-architecten.nl).

Aangezien de Prins Hendrikkade 142, het voormalige Popinstituut dat traditioneel de Zeemanshoop wordt genoemd, een rijksmonument is*, behelst het vergunningstraject een groot deel van 2010 en naar verwachting zal de nieuwe thuisbasis begin 2012 feestelijk geopend worden. Om deze periode te overbruggen, werd naarstig gezocht naar een vervangende tentoonstellingslocatie. In 2009 is via de huidige beheerder van A&C LAB, FanU, een tentoonstellingslocatie op de Eerste Jacob van Campenstraat 59** gevonden die vanaf 12 februari 2010 een einde maakt aan de tijdelijke 'ont-lichaming' van **de Appel**.

Met huisvestingen aan de Brouwersgracht 196, het Prinseneiland 7 en de Nieuwe Spiegelstraat 10 heeft **de Appel** sinds 1974 uiteenlopende verschijningsvormen op diverse plekken in de stad gekend.

Sinds 2007 produceert en presenteert **de Appel**, onder de noemer 'Situations', met regelmatige intervallen performances van uiteenlopende makers - van beeldend kunstenaars tot choreografen en schrijvers - die de notie van het 'live moment' onderzoeken. De 'gebeurtenissen, acties en bewegingen' werden in samenwerking met partnerinstellingen uit andere disciplines gerealiseerd. De performances die binnen dit kader plaatsvonden, waren zowel 'cabaretseke shows' als 'bewegingen' en zowel 'monologen' als 'theatrale concerten'. **de Appel** 'her-denkt' en activeert op deze manier haar eigen erfenis - in 1975 richtte wijlen Wies Smals **de Appel** op als een platform voor performance waar kunstenaars als Chris Burden, Laurie Anderson, Joan Jonas en Vito Acconci hun debuut in Nederland maakten. De samenwerking met organisaties uit gerelateerde 'velden' - zoals Theater Frascati - droegen bij tot een verbreding van het draagvlak voor elke vorm van "live art" die niet direct in een specifieke categorie kan worden ondergebracht.

1. 1.

David Weber-Krebs & Alexander Schellow, "Miniature"

Locatie: Nieuwe Spiegelstraat 10, Amsterdam

Data: 21 - 29 maart

Aantal bezoekers: 107

Publiciteit: persoonlijke uitnodigingen per brief

Artikelen: Het Parool

Financiële ondersteuning: Gemeente Amsterdam, Ministerie van OCW

We nemen de lift naar de derde verdieping. Lopen door zalen waar ooit legendarische tentoonstellingen plaatsvonden. (Keijer, Kees, Eénpersoonsafscheid van een bijzondere plek, Het Parool, 25/03/2009)

de Appel vierde haar vertrek van de Nieuwe Spiegelstraat 10 met een performatief 'Bal Masqué' op 31 december 2008 en met een 'finale' en 'semi-geheime' performance voor speciale genodigden die een band hadden met het gebouw. "Miniature", een exclusieve performance, werd gerealiseerd door David Weber-Krebs (DE/NL) en Alexander Schellow (DE) die een achtergrond in literatuur, beeldende kunst en theater hebben. "Miniature" plaatste de toeschouwer (één individu) in een luxepositie: hij of zij kreeg onder begeleiding van een performer een tour doorheen de lege ruimtes en de ontmantelde tentoonstellingszalen waarin stofresten en effecten aangebracht waren die onbewust de ervaring van de kijker beïnvloedden. Tussen de kijker en de performer die de bezoeker door de ruimtes als in een landschap rondleidde, ontstond een ontspannen doch geplande conversatie over de herinneringen die het pand opriep. De tour werd afgesloten door de vertoning van een docufictieve video die inging op de historische identiteit van het gebouw, de beladen geschiedenis van de LiRo bank. "Miniature" was een mogelijkheid om een laatste keer door de tentoonstellingsruimtes van **de Appel** op de Nieuwe Spiegelstraat te dwalen, en gaf gelegenheid om terug te denken aan voorbije tentoonstellingen, projecten en events.

'It had been a bank, owned by a Jewish family. Did I know this history already? Certainly some parts of it. But I had never realized the connection with the Goldstikker family and the art collection of this family. Of course I had followed all the items about this affaire in Dutch newspapers or on television. Not particularly because I was so much

interested in this family or its paintings, but because a friend of mine was fighting for ages for the paintings and drawings of her grandfather, Mr. Koenigs. So I was more interested in the fate of the grandchildren and the collections they wanted to get back in one way or the other than in the art works themselves. I was intrigued by the images on the screen that first looked like images from an aircraft but later appeared to be images of a mountaintop. You know that there is something behind that grayness but what?'
Citaat uit getuigenis Marga van Mechelen, maart 2009

1. 2.

**Meschac Gaba,
"Tu Aimes, Tu Achètes – You Like, You Buy"**

Locatie: Pakhuis **de Appel**,
Brouwersgracht 196, Amsterdam
Datum: 2 mei, 18u.
Aantal bezoekers: 250

Publiciteit: Onderdeel van
"Take the Money and Run"

Financiële ondersteuning:
Gemeente Amsterdam,
Ministerie van OCW

Met dank aan: Jonathan en
Johannes Gaba en Alexandra van
Dongen

Op de opening van "Take the Money and Run" en in het kader van "Two in One" (voor meer informatie zie paragrafen 4.2. en 4.4) maakten Johannes en Jonathan Gaba, de zevenjarige tweeling van Meschac Gaba en zijn vrouw Alexandra van Dongen, tekeningen die door bezoekers direct van hen gekocht konden worden. De opbrengst, een bedrag van bijna 100 Euro, was evenals de andere werken in "Take the Money and Run" bestemd voor de relocatie van **de Appel**. In het concept van Meschac Gaba werd door middel van deze performance gereflecteerd op de nog niet berekenende mentaliteit van een kind wier tekeningen puur om zijn talent gewaardeerd worden en nog niet om de geldelijke waarde die later kan ontstaan als het werk in een kunstcircuit terecht komt.

' Even when art has an intellectual, social, political, religious value behind it, I do not see anyone telling the contrary. Art, whatever the medium, represents a value only, when this value can be expressed or exchanged in different forms. '
Citaat uit conceptbeschrijving van Meschac Gaba, februari 2009

1. 3.

Christian Jankowski, "Strip the Auctioneer"

Locatie: Christie's veilinghuis, Amsterdam

Datum: 20 mei

Aantal bezoekers: 100 en on-line

Externe Partners: Christie's, Amsterdam, Witte de With, Rotterdam

Met dank aan: Arno Verkade, Judith van Ingen, Margriet Nannings Amsterdam, Goethe-Instituut Amsterdam

'Het laatste kunstwerk dat werd geveild was van Christian Jankowski (1968). Het bestond eruit dat de veilingmeester zijn kleding beschikbaar stelde....Met zichtbare moeite deed hij voor een paar duizend euro afstand van zijn hamer. Hij stond misschien wel voor het eerst als zichzelf op het podium. Kwetsbaar en mooi. Hij kreeg een oerverdovend applaus.' (Barnas, Maria, Rollen, NRC Handelsblad, Cultureel supplement, 12/06/2009, p. 7)

In het kader van "Take the Money and Run" en tijdens de veiling "Two in One" (voor meer informatie zie paragrafen 4. 2. en 4. 4.) voerde veilingmeester Arno Verkade van Christie's een performance uit die bedacht was door Christian Jankowski. Als laatste veilingnummer bood de veilingmeester geen werk aan van een kunstenaar, maar stelde aan het publiek voor dat hij zich bij opbod zou ontdoen van kledingstukken, beginnend bij zijn pochet, das, schoen, sok etc. Het veilen van zijn persoonlijke eigendommen maakte het publiek bewust van een vorm van kunst die zich verplaatst naar en in situatie- specifieke gegevens. Internationaal werd er enthousiast geboden en natuurlijk gespeculeerd over hoe ver de striptease zou gaan. Zeven items werden uiteindelijk geveild en zij zijn met een foto van de act naar de nieuwe eigenaar gegaan. Jankowski heeft de werken van "Strip the Auctioneer" in een tentoonstelling in Kunstverein Wiesbaden e. v. geëxposeerd.

1. 4.

Orla Barry, "The Scavenger's Daughters"

Locatie: Frascati WG, Amsterdam

Data: 12 - 13 juni

Aantal bezoekers: 57

Publiciteit: Uitnodigingskaart, persbericht (inter)nationaal, digitale nieuwsbrief, www.deappel.nl, digitale nieuwsbrief, programmaboekje en posters Frascati, www.theater-frascati.nl, e-flux, Art Forum (Holland Page), AKKA-kalender, advertenties in De Witte Raaf en Metropolis M, facebook

Aankondigingen/agenda: Uitkrant (toneel/muziektheater), www.bamart.be (Instituut voor beeldende, audiovisuele en media-kunst), www.kunstbeeld.nl, www.vti.be (Vlaams Theater Instituut), www.kunstaspekte.de, www.indenes.nl, www.play-groundfestival.be, www.tate.org.uk, www.media-matic.net, www.cultureturnet.nl, www.uitburo.nl

Artikelen: Tubelight, www.tubelight.nl

Co-producenten: STUK kunsten-centrum, Leuven en Tate Modern, Londen

Financiële ondersteuning: Gemeente Amsterdam, Ministerie van OCW

"The Scavenger's Daughters" (de dochters van de voddenraper), uitgevoerd door Kate McIntosh, Ineke Lievens en Miles O'Shea, was een spel met woorden waarin twee personages (wellicht zussen) afgeleiden zijn van één figuur met een complexe persoonlijkheid bestaande uit tegenpolen als verstand en lichaam, puber en volwassene, ernst en luim. Door Barry's poëtische manier van schrijven en de theatrale performance werd een gedachtestroom opgeroepen die steeds werd onderbroken; gevoelens werden opgebiecht, maar niet gehoord; landschappen of emoties werden fragmentarisch beschreven en literaire nonsens uitgesproken. Het geheel liet zich lezen als een unieke visuele en fysieke ervaring van taal.

'Als toeschouwer heb ik me tijdens de performance geïsoleerd gevoeld. Mijn emoties en gedachten verplaatsten zich als de stoelen: eerst voelde ik dit, dan dat. De ongrijpbare relatie tussen de twee zussen is de weerspiegeling geworden van mijn eigen gedachten, van mijn eigen bestaan: een mengeling van chaos en orde, zekerheid en onzekerheid. En zoals de golven eindeloos het zand proberen te raken, zo proberen de twee zussen of beter de mens zijn eigen bestaan te grijpen.'

Citaat getuigenis Karin Anzivino, juni 2009

Publiciteit: Uitnodigingskaart, persbericht (inter)nationaal, digitale nieuwsbrief, www.deappel.nl, e-flux, Art Forum (Holland Page), programmapolder, programma-boekje en website van de kunstmanifestatie "My name is Spinoza", digitale nieuwsbrief SKOR, advertenties in Metropolis M, De Witte Raaf en Theatermaker, facebook, AKKA-kalender, programmaboekje en poster Frascati

Aankondigingen/agenda:

Uitkrant (toneel/muziektheater), www.spinoza.blogse.nl, Spinoza Journal #4, NRC Handelsblad (Cultureel supplement), www.kunstbeeld.nl, www.spikeart.at (editor's favourites), www.uitburo.nl, www.artipedia.org

Financiële ondersteuning:

Gemeente Amsterdam, Ministerie van OCW

Met dank aan: "My Name is Spinoza", Nicole Beutler, Pinque Bueters, Bernie Deekens, Vanessa Desclaux, Ineke Lievens, Miles Oshea, Loraine Sturtevant, Theo Tegelaers, Mark Timmer, Johannes Vochten en Eva Wittocx

Publiciteit: Uitnodigingskaart, persbericht (inter)nationaal, digitale nieuwsbrief, www.deappel.nl, Art Forum (Holland Page), www.kunstverein.nl, digitale uitnodiging Kunstverein, e-flux, e-artnow, facebook, AKKA-kalender Advertisements in Witte Raaf, Metropolis M, HTV De IJsborg, www.theaterfrascati.nl

Aankondigingen/agenda:

Uitkrant (toneel/muziektheater), www.uitburo.nl, www.cultuur-net.nl, www.kunstbeeld.nl, www.artipedia.org, www.kunstaspekte.de, www.artnews.org, www.galleries.nl, www.media-matic.net, www.n8.nl, www.tiff.net

Artikelen: The Globe and Mail, indieWIRE, THR.com, Tubelight, Het Parool

1. 5.

Sturtevant, "Spinoza in Las Vegas"

Locatie: De Brakke Grond

Datum: 13 september - geannuleerd

"Spinoza in Las Vegas", het eerste theaterstuk van de Amerikaanse kunstenaar Sturtevant, moest wegens een blessure van de kunstenaar op het laatste moment geannuleerd worden. Sturtevant die beschouwd wordt als een voorloper van de 'appropriation art' en sinds de jaren '60 remakes van iconen van de twintigste-eeuwse kunst zoals Duchamp's ready-mades, Jasper Johns Flags en Andy Warhols Flowers enceneert, onderzoekt begrippen als authenticiteit, originaliteit, uniciteit en reproductie. Met de excessieve wereld van Las Vegas als setting - gedomineerd door gokautomaten, danseressen en neonverlichting - zou de performance de avonturen van Spinoza laten zien, radicaal verplaatst naar onze hedendaagse cyberwereld.

"Spinoza in Las Vegas" was een co-productie met Tate Modern, Londen en zou plaatsvinden in het kader van de manifestatie "My Name is Spinoza". De manifestatie "My name is Spinoza" is een initiatief van de Amsterdamse Spinoza Kring, ontwikkeld door SKOR (Stichting Kunst en Openbare Ruimte) in samenwerking met de Stichting Spinoza Centrum Amsterdam.

1. 6.

Adam Pendleton, "ELTDK Amsterdam" "BAND"

Locaties: Kunstverein en de Brakke Grond, Amsterdam

Data: 13 - 14 december

Aantal bezoekers: 13 dec. 44, 14 dec. 60

In zijn conceptuele werk verwerpt Pendleton de gebruikelijke rangorde van bronnen, om een historisch gheherdefinieerd heden te scheppen dat de gemakkelijke subjectieve duidingen van geschiedenis en cultuur ontwricht en destabiliseert. Op uitnodiging van **de Appel** en Kunstverein presenteerde de Amerikaanse kunstenaar in Amsterdam een driedelig programma bestaande uit de performances "three scenes" (23 september in Kunstverein), de tentoonstelling, "grey-blue grain" (12 december - 31 januari in Kunstverein) en de performance/film screening "BAND" (13 - 14 december in de Brakke Grond).

Adam Pendletons nieuwe door **de Appel** geco-produceerde project BAND, had als uitgangspunt de film "Sympathy for the Devil" van Jean-Luc Godard, die een uiting was van diens engagement met de politieke toestand na mei '68 en de toenmalige klassenstrijd. BAND werd in een eerdere fase op het Toronto International Film Festival met een repetitie en een live concert van de indie/post-punkgroep Deerhoof gepresenteerd. Tijdens de Amsterdamse performance werd de eerste montage van het Toronto-materiaal vertoond, en werden teksten voorgelezen die gebaseerd waren op het werk van auteurs die aansluiten op Godards film,

Externe partner: Kunstverein,
Amsterdam

Co-producenten van BAND:

Wayne Baerwaldt, Alberta
College of Art + Design, Calgary;
Noah Cowan, Toronto
International Film Festival, Future
Projections; met additionele
ondersteuning van Rashida
Bumbray, The Kitchen, New York

Financiële ondersteuning:

Gemeente Amsterdam,
Ministerie van OCW

zoals Black Panther Eldridge Cleaver, of er zijdelings aan raken,
zoals Gertrude Stein.

' Adam Pendleton ziet Godards "Sympathy for the Devil"
graag als een film die gemaakt is voor radio, zodat geluid
gescheiden wordt van beeld, waardoor onderwerp los komt van
inhoud. (...) Daarnaast onderzoekt Godards film, zo vertelt
Adam, de rol van het westerse fascisme en imperialisme in
relatie tot kunst en exploratie, welke geïllustreerd wordt
door geluid van voorgelezen teksten uit Mein Kampf gesneden
met beeld van studio-opnamen van The Rolling Stones en
Eve Democracy die op muren woorden als Stalin, Mao,
art en freedom schrijft. '

Citaat getuigenis Mirjam van Ansem, december 2009

Naast het tonen van beeldende kunst, levert **de Appel** een voortdurende bijdrage aan het debat en de theorievorming rondom de hedendaagse kunst. **de Appel** organiseert daartoe direct aan het programma gerelateerde didactische activiteiten, zoals de uitgave van tekstboekjes, het organiseren van rondleidingen, debatavonden, kunstenaarsgesprekken, de Zondagsschool en Informances.

2.1.

The Old Brand New

Lezingenreeks

Locatie: Stadsschouwburg Amsterdam

Data: 21 januari, 10 februari, 24 maart, 14 april, 14 mei, 22 juni, 15 september

Totaal aantal bezoekers: 1586

Publiciteit: Uitnodigingskaart verspreid via de adressenbestanden van alle partners, digitale nieuwsbrief **de Appel**, digitale nieuwsbrieven en websitevermeldingen via: Lectoraat Kunstpraktijk en Artistieke Ontwikkeling aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Studium Generale van de Gerrit Rietveld Academie, DAI / Master Programme / ArtEZ Institute of the Arts, LISA, If I Can't Dance I Don't Want To Be Part Of Your Revolution en de Stadsschouwburg Amsterdam, www.deappel.nl, www.theoldbrandnew.nl, persbericht (inter)nationaal, programmaboekje, flyerkaart voor elke avond, diverse e-fluxes, Art Forum (Holland Page), e-artnow, Art & Education, programmaboekje Stadsschouwburg Amsterdam, advertentie Groene Amsterdammer (7x), uitnodigingskaart en poster De Balie, digitale nieuwsbrief Debatcentrum TUMULT, advertenties in Hollands Diep, Metropolis M, Theatermaker en De Witte Raaf, AKKA-kalender, www.galleries.nl, facebook

Aankondigingen/agenda: Time Out, Uitkrant (lezing/debat), www.uitburo.nl, www.cultuur-net.nl, www.kunstbeeld.nl, www.artipedia.org

Externe Partners: Lectoraat Kunstpraktijk en Artistieke Ontwikkeling aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Studium Generale van de Gerrit Rietveld Academie, DAI / Master Programme / ArtEZ Institute of the Arts, LISA, If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution en de Stadsschouwburg Amsterdam

Het begrip 'nieuw' is binnen de kunsten een verlangen, maar ook een vloek. De avant-garde is 'dood' en 'the cult of the new' is over zijn hoogtepunt heen. Het streven naar het volstrekt oorspronkelijke en de absolute vernieuwing hebben plaatsgemaakt voor noties zoals 'remix' en 'postproduction', eclecticisme en syncretisme. Kan nieuw nog, hoe nieuw is neo en hoe vernieuwend is retro? Door het begrip 'nieuw' te bekijken in het licht van 'oude' onderwerpen als virtuositeit, schoonheid, kennis, entertainment en radicaliteit beoogde de lezingenreeks The Old Brand New 'nieuw' van zijn sleetse imago te bevrijden door het in zijn volle complexiteit te belichten.

Deze Engelstalige multidisciplinaire serie vond in zeven edities van januari - september 2009 maandelijks plaats.

The Old Brand New genoot op 21 juni 2007 een succesvolle proloog in de grote theaterzaal van de Stadsschouwburg Amsterdam. Kunsthistoricus Bazon Brock (DE), theatermaker Tim Etchells (GB) en schrijver Adrian Heathfield (GB) gaven hun beschouwingen op de eeuwenoude vraag: 'Waarom kunst?' Deze bijeenkomst werd goed bezocht en gaf de opmaat voor het programma in 2009 dat van start ging op de dag na de inauguratie van de nieuwe Amerikaanse president Barack Obama.

21 januari: New Subversion

Sprekers: Dr. Marina Gržinic, Michael Uwemedimo en Joep van Lieshout. Over de mogelijkheid van kunstenaars om op een creatieve en productieve manier subversief te zijn, in een tijd waarin de kunstenaar als radicale bevrager en 'insubordinate revolter' van het toneel verdwenen lijkt te zijn.

10 februari: New Knowledge

Sprekers: Bracha L. Ettinger (IL/FR), Clémentine Deliss (GB/FR), (Sarat Maharaj en Achille Mbembe afgezegd). Over de 'diversificatie' van kennisstromen binnen theoretisch/wetenschappelijke en artistieke projecten en de mogelijkheid van kunst om op een nieuwe manier kennis te genereren.

Mediapartner: De Groene
Amsterdammer

Financiële ondersteuning:
Gemeente Amsterdam,
Ministerie van OCW, Amster-
dams Fonds voor de Kunsten,
de Mondriaanstichting, Prins
Bernhard Cultuurfonds en
Nederlands Fonds voor
Podiumkunsten

Met dank aan: Holland Festival,
De Kring, Werkplaats Typografie,
Ricardo Liong-A-Kong, Lisette
Smits, Pieta Koopman, Simon
Dove, Gerbrand Korevaar

24 maart: New Virtuosity

Sprekers: Luc Tuymans (BE), Boris Charmatz (BE). Over de status van virtuositeit in deze tijd waarin de definities van meesterschap en ambacht vervaagd lijken te zijn.

14 april: New Centre

Sprekers: R. Radhakrishnan, André Lepecki en Trinh T. Minh-ha. Over de globalisering en in welke mate de spanning tussen 'ik' en de 'ander' in de kunst nog bestaat.

14 mei: New Idealism

Sprekers: The Otolith Group (Kodwo Eshun & Anjalika Sagar) en Marianne van Kerkhoven (BE). Over hoe idealisme in de huidige artistieke praktijk vorm kan krijgen en of het streven naar verandering in kunst efficiënt is.

22 juni: New Beauty

Sprekers: Dominique Gonzalez-Foerster (FR) en Marina Warner (UK). Over de wisselwerking tussen de notie van kunst als uiting van schoonheid en waarachtigheid en de 21ste eeuwse notie van kunst als kritiek en discursiviteit.

15 september: What is New?

Sprekers: Dick Hebdige (UK) en Dr. Keith Sawyer (US). Of het begrip 'nieuw' nog een levensvatbaar model of criterium is voor kunstontwikkelingen in de 21ste eeuw waarin een lineaire, progressieve notie van tijd geproblematiseerd wordt en een ander historisch bewustzijn is ontstaan.

'... the speakers articulated a vocabulary that obstinately resists that of the origin, centre, originality, genius and so on; not as a negation that paralyses, but as opening future possibilities.

The Old Brand New indicated, both with the separate lectures and its program text, the necessity of self-rereading and of re-considering our own place within an ever changing, flexible structure, which is what we call culture or art. '

Citaat getuigenis 'What is New? Alena Alexandrova september 2009

' Gonzalez-Foerster laat kleurige lappen stof zien die gebruikt werden in de protesten tegen deze arrestaties. Kleurige lappen stof, een mooie vorm, iets dat een schoonheid in zich heeft, een betekenis creëert. '

Citaat getuigenis 'New Beauty' Matthijs de Bruijne, juni 2009

David Weber-Krebs & Alexander Schellow, "Miniature"

Adam Pendleton, "EL TDK Amsterdam" "BAND"

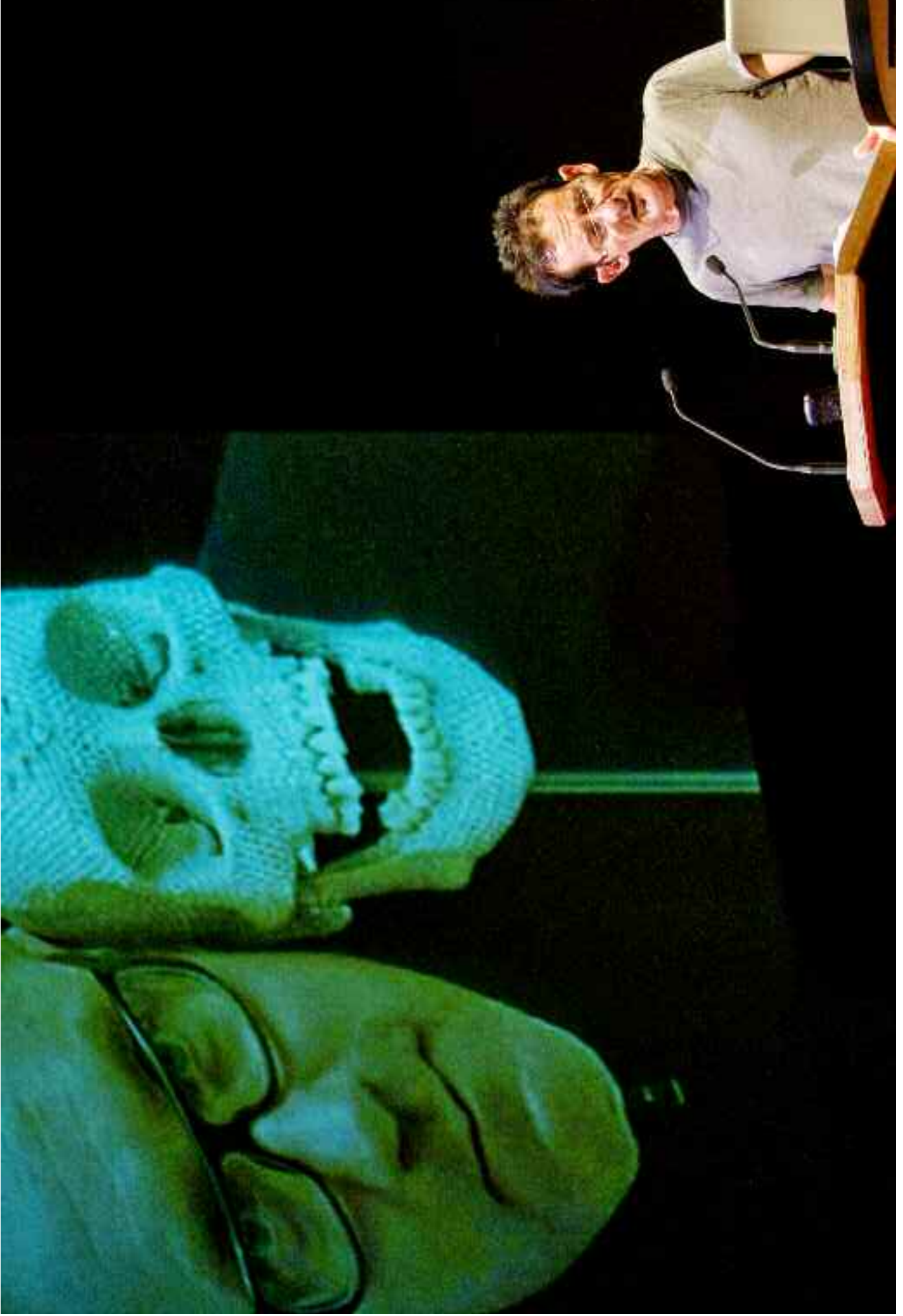
Adam Pendleton, "EL T D K Amsterdam" "BAND"

Onida Barry "The Scavenger's Daughters": Frascati, Amsterdam

Dominique Gonzalez-Foerster, in "The Old Brand New: New Beauty"

Dick Hebdige, in "The Old Brand New: What is new?"

"Weak Signals, Wild Cards", Yvonne Dröge Wendel, "Three-Dimensional Questions"

"The manifold (af-ter) lives of performance". Peter Baren "DISCOVER HEAVEN (Under The Arches Of Societies)"

2. 2.

The Usual Suspects (part 1, 2 and 3)

Lezingenreeks

Locaties: Nieuwe Oosterbegraafplaats,
Amsterdam en Kanaalstraat 8 Eindhoven

Data: 26 januari, 25 februari, 31 maart

Aantal bezoekers: 58 (3 events)

Publiciteit: Digitale nieuwsbrief,
www.deappel.nl
Blog: artofthenonlecture.word-
press.com, flyers, facebook,
publicatie "The Usual Suspects,
Art of the non lecture",
red. Clare Butcher, 2010

The Usual Suspects, een project van Clare Butcher, deelnemer van het Curatorial Programme 2008/2009, was een serie van 'niet-lezingen' ontworpen om de cultus rondom bepaalde denkers en actoren die belangrijk worden geacht in het culturele veld op een kritische manier aan te kaarten. Tegelijkertijd wilde Butcher met de serie een platform bieden voor uitwisseling van kennis tussen ervaren en beginnende kritische denkers. De 'gast sprekers', grote namen op kunstgebied zoals Judith Butler, Jacques Derrida en Clement Greenberg, waren weliswaar hoofdpersonen van de avond maar schitterden door afwezigheid waardoor hun werk en theorieën 'sans gêne' konden worden besproken en geïnterpreteerd op een vrije en soms subversieve manier.

'The model will hopefully inspire cross-pollination between disciplines and provide a forum for less established creatives and thinkers to air their views while being balanced by other more experienced members of the art community.'

Citaat Clare Butcher, januari 2009

2. 3.

Nicoline van Harskamp, "The Power of Listening"

Lezing/Discussie

Locatie: Theater Frascati Amsterdam

Datum: 6 maart

Aantal bezoekers: 36

Publiciteit: Digitale nieuwsbrief,
www.deappel.nl

In het kader van de Prix de Rome 2009 presenteerde Nicoline van Harskamp, één van de vier genomineerden voor de Prix de Rome een avond rond het publiek, collectief bewustzijn en politiek. Met Prof. Jaap Murre, Universiteit van Amsterdam die inging op de formatie en het verval van het geheugen; Meyke Beekman, luisterkundige die het had over de techniek van het luisteren; Jan Storms, leraar in de Vedische traditie die sprak over bewustzijn en politiek; hoogleraar Dick Bierman, Universiteit van Amsterdam die vertelde over het 'Global Consciousness Project' en Tineke Brackel, vertegenwoordiger van het 'Internationales Forum Politische Aufstellungen' - die sprak over velden van politieke kennis.

'Wat gebeurt er in ons hoofd als we naar publieke sprekers luisteren? Tellen de dingen die we horen op tot een collectief veld van kennis? Heeft dat veld substantie? Heeft het taal? Kan het politiek worden ingezet?'

Citaat Nicoline van Harskamp 2009

2. 4.

F.R.DAVID "Keep it to Yourself"

Boekpresentatie

Locatie: A&C Lab, Amsterdam

Datum: 15 maart

Aantal bezoekers: 71

Publiciteit: Uitnodigingskaart (onderdeel van de seizoenskaart "The Future Will Last Longer Than The Past"), persbericht, digitale nieuwsbrief, www.deap-pel.nl, advertentie De Witte Raaf, facebook

Met bijdragen van: Agency, Jesse Ash, Pierre Bal-Blanc, Pierre Bismuth & Claire Fontaine, Italo Calvino, Donald L. Cleland, Dexter Sinister, Kodwo Eshun, Jos de Gruyter & Harald Thys, Hadley & Maxwell, Christine Kenneally, Kaisa Lassinaro, Maurice Merleau-Ponty e.a.

Het vijfde nummer van het door **de Appel** gepubliceerde F. R. DAVID- het Engelstalige journal van **de Appel** dat zich richt op de 'status' van schrijven in de hedendaagse kunstpraktijk- werd op een avond in de filmzaal van het A&C Lab op het Damrak feestelijk ingeluid door redactieleden Will Holder, Dieter Roelstraete, Ann Demeester. De films "A Girl, The Sun and an Airplane" van Katarina Zdjelar (2007), "Teaching a Plant the Alphabet" van John Baldessari (1972) en "A Corner in Wheat" van D.W. Griffith (1909) werden vertoond.

' F. R. DAVID's fifth issue, "Keep it to Yourself" knows the value of nothing but not the prices of things. '

Citaat F.R.DAVID

2. 5.

"Ongoing Reading Project"

Een 'leessessie' met kunstenaar Job Koelewijn

Locatie: Pakhuis de Appel, Brouwersgracht 196, Amsterdam

Datum: 10 mei

Aantal bezoekers: 17

Publiciteit: Onderdeel van "Take the Money and Run"

Sinds 2006 werkt Job Koelewijn aan een omvangrijk project waarvoor hij elke dag 45 minuten hardop een boek leest. Deze boeken zijn door hem geselecteerd op basis van hun 'iconische status' in een bepaalde cultuur binnen de hedendaagse kunstwereld en binnen een bepaald filosofisch en wereldbeschouwelijk kader. Deze lezingen worden telkens op cassettetapes opgenomen die samen een groeiende sculptuur vormen, een belichaming van de vergaarde kennis, en worden bijgehouden in een logboek. Tijdens "Take the Money and Run" hield Koelewijn zijn dagelijkse lezing in de tentoonstellingsruimte. Met Edna van Duyn, een van de curatoren van het project, las hij enkele hoofdstukken uit een Engelse versie van de I Tjing.

Publiciteit: zie p.37

Financiële ondersteuning: Fonds BKVB, Goethe-Institut, SNS REAAL fonds, Stadsdeel Amsterdam-Noord, Gemeente Amsterdam, Ministerie van OC&W

2. 6.

"Weak Signals, Wild Cards"

Lezingen & performances

Data: 26-28 juni, 26 juli

Locatie: Voormalige Shell Kantine, Shell Terrein, Amsterdam Noord

Aantal bezoekers: 26 juni: 400; 28 juni 100; 26 juli: 28

De bezoekers die voor de opening van "Weak Signals, Wild Cards" naar Amsterdam-Noord getogen waren, kregen een volledig verzorgd programma,

met optredens van The Routines, The Walk en Rogerseventytwo, en catering door Vrouwenbazaar en Vedett. Op zondag 28 juni gaven de curatoren een introductie tot de tentoonstelling gevolgd door lezingen en performances van Merijn Oudenampsen, Yann Toma, Design Negation en Lee Scrivner. Op de finissage van de "Weak Signals, Wild Cards" tentoonstelling werd de film, 'The Good Life' van Kathleen Vermeir & Ronny Heiremans vertoond waarna een discussie volgde. (Voor meer informatie over de tentoonstelling zie paragraaf 4.6).

2.7.

Beschermvrouwen van de Appel

Besloten presentatie

Locatie: Prins Hendrikkade 142, Amsterdam

Datum: 13 september

Aantal aanwezigen: 12

Ten behoeve van een doorstart van het internationale programma van **de Appel** en de renovatie van de nieuwe behuizing, werd de mecenaatskring 'Beschermvrouwen van **de Appel**' gelanceerd. Deze mecenaatskring verbindt daadkrachtige particulieren met **de Appel** vanuit het achterliggende idee dat een wederzijds positief effect bereikt kan worden door het linken van het potentieel van **de Appel** aan inspirerende individuen. De lancering vond plaats in de nieuwe behuizing van **de Appel** vanaf 2012: het elegante 19de eeuwse pand aan de Prins Hendrikkade nummer 142 waarin in het verleden de 'Kosmos' en het 'Nationaal Popinstituut' gehuisvest waren. De avond werd geopend door de directeur van de Mondriaan Stichting, Gitta Luiten, die in een korte voordracht haar visie uiteenzette op de particuliere ondersteuning van kunstinstellingen en het belang van vrouwelijke netwerken en vrouwelijk leiderschap. Ook waren het eerste lid van de 'Beschermvrouwen van **de Appel**', Alexandra van Huffelen (directeur Essent) en bestuurslid Tati Freeke-Suwarganda (penningmeester van **de Appel**) aanwezig om aspirant leden te verwelkomen.

2.8.

"In the long run"

Presentatie

Locatie: **de Appel** kantoren, A&C Lab, Amsterdam

Datum: 2 oktober

Aantal bezoekers: 51

Om te vieren en aan het publiek mee te delen dat **de Appel** met ingang van februari 2010 een nieuwe tentoonstellingslocatie in gebruik ging nemen, werd een feestelijke avond georganiseerd waarin informatie werd gegeven over de recente ontwikkelingen in de zoektocht van **de Appel** naar een onderdak. Tijdens de avond werd de tentoonstellingslocatie voorgesteld aan de Eerste Jacob van Campenstraat, '**de Appel**-Jongensschool', die in 2010 en 2011 als 'publieksplek' van **de Appel** zal fungeren in Amsterdam.

Publiciteit: Uitnodigingskaart (The Future Will Last Longer Than The Past), digitale nieuwsbrief, www.deappel.nl, AKKA-kalender, advertentie Theatermaker, facebook, advertentie etcetera

Aankondigingen/agenda: Uitkrant (toneel/muziektheater), www.uitburo.nl

Op de avond werd ook inzicht gegeven in wat **de Appel** in 2010 gaat programmeren. Met "For the blind man in the dark room looking for the black cat that isn't there", Rod Bianco/ Bjarne Melgaard (AUS/VS), Valérie Mannaerts (BE) en Emily Wardill (GB), zal **de Appel**, zoals in de voorbije jaren, idiolecten, private mythologieën en particuliere obsessies van enkele jonge en meer gevestigde kunstenaars verkennen.

2. 9. "Woorden en daden"

Museumnacht

Locatie: Trouw Amsterdam,
De Verdieping, Amsterdam

Datum: 7 november

Aantal bezoekers: 175

Tijdens de Museumn8 vond in Trouw Amsterdam het festival "Curating The City" plaats over tijdelijk en oneigenlijk gebruik van de stad, en de toekomst van de musea en de stad. Voorbeelden van tijdelijke en mobiele paviljoens, 'community art' projecten en 'urban screens' werden gepresenteerd door culturele instellingen en creative individuen. De bijdrage van **de Appel** bestond uit een screening van 'tijdelijke artistieke interventies' in de stad, uitgevoerd door **de Appel** in de afgelopen 25 jaar.

2. 10. "The manifold (after) lives of performance"

Multidisciplinaire conferentie & performances

Locaties: STUK kunstencentrum, Leuven (BE) en Theater Frascati, Nes 63, Amsterdam

Data: 13, 14, 15 november

Aantal bezoekers: 13 nov. (STUK): 47 (conferentie) + 69 (performance Sarah Vanhee); 14 nov. (Frascati): 35 (conferentie) + 64 (performances); 15 nov.: 11

Sprekers: Marie Cool (FR) & Fabio Balducci (IT), Sophie Delpeux (FR), Annie Fletcher (IE/NL), Myriam van Imschoot (BE), Bertha Bermudez (ES) & Scott deLahunta (US), Eric Mangion (FR), Eva Meyer-Hermann (DE), Sarah Vanhee (BE), David Weber-Krebs (BE) & Alexander Schellow (DE).

Performances: Sarah Vanhee "The Great Public Sale of Unrealized but Brilliant Ideas; Rimini Protokoll "Breaking News" (mede in het kader van het Playground festival); Serge Delbruyère (BE), "build it & they will cum"; Peter Baren (NL) & Ondra Libal (CZ) "DISCOVER HEAVEN (Under The Arches Of Societies), "FLEET OF ARKS (Under The Arches Of Societies)

Publiciteit: uitnodigingskaart
(onderdeel van seizoenskaart
"The Future Will Last..."),
advertenties in De Witte Raaf,
Metropolis M, etcetera, facebook,
www.mn8.nl

Publiciteit: Uitnodigingskaart, webflyer, programmaboekje, persbericht (inter)nationaal, digitale nieuwsbrief **de Appel**, www.deappel.nl, digitale nieuwsbrief en maandfolder STUK, www.STUK.be, folder Playground, www.playground-festival.be, e-flux (2x), Art Forum (Holland Page), AKKA-kalender, advertenties in De Witte Raaf, Metropolis M, Theatermaker en <H> art, facebook, www.lamsterdam.com, www.cultuurnet.nl, www.galeries.nl, www.bamart.be (BAM Steunpunt Beeldkunst), www.vti.be (VTI Vlaams Theaterinstituut)

Aankondigingen/agenda: Uitkrant (toneel/muziektheater), www.uitburo.nl, www.artipedia.org, www.kunstbeeld.nl, www.playgroundfestival.be

Financiële ondersteuning: Gemeente Amsterdam, Ministerie van OCW en de Mondriaan Stichting

In het verlengde van eerdere symposia als "After the Act" (MUMOK, Wenen, 2005) en "How to perform? Re-enactment and documentation in performance art" (Kunsthalle, Fridericianum, Kassel, 2006) wilde deze conferentie een bijdrage leveren aan de kennisvorming omtrent de vele manieren waarop performance bewaard, overgeleverd en gemedieerd wordt 'na de daad'. Aan de hand van voorbeelden uit de praktijk, waarbij zowel het perspectief van de kunstenaar als dat van de theoreticus aan bod kwam, werd ingegaan op de (on)mogelijkheden van het vastleggen, documenteren en archiveren, maar ook op het heropvoeren, activeren of hercontextualiseren van performances. De kernvraag die gesteld werd was hoe kunstenaars en instituten de efemere live-acties na het kortstondige momentum van de oorspronkelijke uitvoering steeds opnieuw kunnen presenteren. In de 20ste eeuw waren performance en live art, zoals de acties van de Futuristen en Dadaïsten, van de protagonisten van Fluxus en de zogenaamde Body Art artistieke uitdrukkingen die zich vaak onaangekondigd aandienden of quasi spontaan werden uitgevoerd. In de 21ste eeuw maken kunstenaars steeds meer gebruik van scripts, scenario's en personages/acteurs om hun werk herhaaldelijk te presenteren. Ook lijken ze zich meer bewust van sporen en relictten die hun performances nalaten. De conferentie onderzocht deze nieuwe ontwikkelingen vanuit het perspectief van makers en denkers, uit de beeldende kunst, dans en theater.

Het luik in STUK sloot aan bij het multidisciplinaire performance festival Playground dat van 6 tot 13 november in Leuven te zien was. Playground brengt voorstellingen, performances en kunstwerken samen van beeldende kunstenaars, theatermakers en choreografen die hun artistieke praktijk niet langer in de traditionele disciplines situeren en die media als performance, installatie, film en interactief werk combineren.

2. 11.

F.R. DAVID "Iditorial"

Boekpresentatie

Locatie A&C Lab, Amsterdam

Datum: 17 december

Aantal bezoekers: 70

Tijdens de launch op donderdagavond 17 december van het zesde nummer van F. R. DAVID discussieerden redactieleden Ann Demeester, Will Holder en Dieter Roelstraete onder leiding van Stuart Bailey (DotDotDot magazine) over het hoe, wat en waarom van F. R. DAVID, het Engelstalige journal van **de Appel** dat zich richt op de 'status' van schrijven in de hedendaagse kunstpraktijk. Stuart Bailey ging tevens in op Dexter Sinister's "Portable Document Format" (zie www.dextersinister.org).

Publiciteit: digitale nieuwsbrief **de Appel**, facebook

de Appel concentreert zich op het produceren van tijdelijke events zonder een collectie van objecten aan te leggen, maar zorgt er tevens voor dat de eigen activiteiten leiden tot tastbare en houdbare producten, in de vorm van publicaties. Deze publicaties - waarvan een gedeelte wordt uitgebracht in coproductie met uitgevers als Hatje Cantz en Walther König en collega-instellingen als de Rijksakademie Amsterdam, Witte de With Rotterdam, MoMA New York - spelen een grote rol in de ontwikkeling van de kunstenaar en in het vasthouden en verder uitbouwen van de internationale bekendheid van **de Appel**. Door middel van deze boeken wil **de Appel** ook een bijdrage leveren aan het hedendaagse discours omtrent beeldende kunst. In het uitgavenbeleid dat sinds 2006 gesystematiseerd en uitgebreid werd zijn globaal drie types boeken te onderscheiden: kunstenaarsboeken en monografieën die het werk van uitzonderlijke kunstenaars belichten die eerder in **de Appel** tentoonstelden of binnenkort een presentatie hebben; essaybundels, waarin dieper wordt ingegaan op bepaalde kunsttheoretische tendensen of aspecten van 'curatorial practice' en tenslotte het inmiddels met een fanclub omgeven Engelstalig journal F. R. DAVID, dat zich richt op de status van schrijven in de hedendaagse kunstpraktijk.

Na een uitgebreid onderzoek naar de beperkte distributiemogelijkheden via Idea Books werd in 2009 een freelance medewerker aangetrokken die zich uitsluitend richt op de internationale distributie van **de Appel** publicaties. Bestellingen van boekhandels en particulieren worden nu via internet (bookshop@deappel.nl) direct afgehandeld.

3. 1.

**Richard Hawkins,
"Of Two Minds Simultaneously"**

Uitgever: Verlag der Buchhandlung Walther

König, Keulen en **de Appel** arts centre

Red.: Edna van Duyn, Christopher Müller

Tekst: Ann Demeester, Bruce Hainley

Ontwerp: Sabine Pflitsch & Richard Hawkins

Ter gelegenheid van het eerste institutionele overzicht van Richard Hawkins' werk verscheen een monografie met teksten van Bruce Hainley en een interview met de kunstenaar door Ann Demeester. Beginnend met collages uit de jaren negentig die laten zien dat met weinig visuele elementen een sterk kunstwerk kan ontstaan, reikt het overzicht tot aan de meest recente werken die een compleet nieuwe richting in Hawkins' oeuvre aankondigen. Op een gevoelige en tegelijkertijd kritische manier onderzoekt Hawkins sociale, culturele en historische verschijnselen die hij verweeft met autobiografische motieven. In het boek komen onderwerpen zoals mannelijke lust, 'genderkwesties' en de popstar cultus tot aan sculpturen van hermafrodieten in de Romeinse oudheid of de strijd van Native Americans aan bod.

Externe Partners: Galerie Daniel Buchholz Keulen, Richard Telles Gallery Los Angeles, Corvi-Mora Gallery Londen, Greene Naftali Gallery New York en Verlag der Buchhandlung Walther König Keulen

F.R. DAVID figureerde in 'Talk Show', ICA in Londen 6-31 mei
Curator: Will Holder met Richard Birkitt en Jennifer Thatcher

Artikelen: Metropolis M.
"How far does the voice reach"

Met dank aan Mark Beasley,
Laurent Benner, Marie de
Bruggerolle, Kenny Goldsmith,
Yoann Gourmel, Jan Mot,
Seth Price, Mike Sperlinger
and Zeno X Gallery.

3. 2.

F.R.DAVID, "Keep it to Yourself"

Het vijfde F. R. DAVID nummer (het Engelstalige journal van **de Appel** dat zich richt op de 'status' van schrijven in de hedendaagse kunstpraktijk) ging over de oorsprong van taal en persoonlijke dialecten. Met bijdragen van Agency, Jesse Ash, Pierre Bal-Blanc, Pierre Bismuth & Claire Fontaine, Italo Calvino, Donald L. Cleland, Dexter Sinister, Kodwo Eshun, Jos de Gruyter & Harald Thys, Hadley & Maxwell, Christine Kenneally, Kaisa Lassinaro, Maurice Merleau-Ponty.

3. 3.

Prix de Rome catalogus 2009

Uitgever: NAI uitgevers

Redactie: Mayra Paula

Tekst: Moosje Goossen, Janwillem Schrofer,
Sarah Farrar, Juan A. Galtán

Ontwerp: Joseph Plateau

De Prix de Rome, tweehonderd jaar geleden in Nederland ingevoerd door Lodewijk Napoleon en in 1870 ondergebracht bij de Rijksakademie van beeldende kunsten, is dé kunst- en architectuurprijs van Nederland voor kunstenaars onder de 35 jaar. De prijs is gericht op het traceren van talent en het signaleren van trends, in een internationale context. In 2007 en 2009 fungeerden **de Appel** en Witte de With als presentatiepartners van de Prix de Rome.

De internationale onafhankelijke vakjury, onder voorzitterschap van Kestutis Kuizinas (directeur CAC, Vilnius, Litouwen), selecteerde voor de PRIXDEROME.NL 2009 de volgende tien kunstenaars: Maze de Boer (1976, NL), Rossella Biscotti (1978, IT), Nicoline van Harskamp (1975, NL), Rob Hornstra (1975, NL), Heidi Linck (1978, NL), Ólafur Ólafsson (1973, IS) en Libia Castro (1969, ES), Marc Oosting (1976, NL), Sara Rajaei (1976, IR), Helmut Smits (1974, NL) en Jasmijn Visser (1983, NL). Zij vormen een afspiegeling van de Nederlandse kunstpraktijk en werden door de jury gezien als de meest interessante jonge kunstenaars op dit moment. De catalogus van de PRIXDEROME.NL presenteert tien individuele portretten van getalenteerde kunstenaars, met bijzondere aandacht voor de vier finalisten.

3. 4.

Paul Sietsema, "Figure 3"

Uitgevers: MoMa, New York & de Appel

Redactie: Nancy Grubb

Tekst: Cornelia Butler, Bruce Hainley
(interview)

Ontwerp: Michael Worthington & Paul Sietsema

Naar aanleiding van de tentoonstelling "Three Films", een solo van Paul Sietsema in 2008, coproduceerde **de Appel** samen met MoMA New York de publicatie "Figure 3".

Paul Sietsema is een kunstenaar die geïnteresseerd is in de handeling van het kijken. Voor "Figure 3" (2008) werd Sietsema geïnspireerd door de etnografische voorwerpen die hij verzamelde uit verschillende locaties, waaronder Afrika, Indo-Azië en de Stille Oceaan regio van Oceanië. In dit ambi-

tieus opgezette boek wordt Sietsema's uitzonderlijke manier van kijken en de verwantschap tussen zijn tekeningen, objecten en films onderzocht.

3. 5.

F.R.DAVID, "Iditorial"

Publiciteit: Uitnodigingskaart (The Future Will Last Longer Than The Past), (inter)nationaal persbericht, www.deappel.nl, boekje Whitechapel Gallery Autumn 2009, De Witte Raaf (nieuwe publicaties), www.artipedia.org, e-flux

Articles: (ook over publicaties 2007/2008): Art Monthly, www.aicanederland.org, www.eyemagazine.com, www.artnet.de

Filosoof en curator Dieter Roelstraete die de zeven redactionelen schreef voor de zesde uitgave van F. R. DAVID schrijft over de inhoud van dit nummer van F. R. DAVID het volgende:

' De bizarre volgorde waarin de zeven dagen van de week verschijnen in de huidige uitgave van F. R. DAVID is gemodelleerd naar de volgorde in de operacyclus "Licht" van Karlheinz Stockhausen, beginnend met "Donnerstag am Licht" (1977) en eindigend met "Sonntag am Licht", het deel waarmee de componist de serie in 2003 voltooide. In de cyclus van Stockhausen weerspiegelt het onderwerp van elke opera (hoewel vaag soms) de traditionele mythologische eigenschappen die worden toegeschreven aan de verschillende dagen van de week - niet dat dit enige invloed heeft uitgeoefend op de structuur van de F. R. DAVID, het is veeleer een eerbetoon. Elk redactioneel werd wel bedacht en geschreven binnen de 'ruimte' van een dag met verschillende elementen die als een echo gedurende een week terugkeerden. Tot nu toe is "Licht" nooit in zijn geheel uitgevoerd, en het is niet bekend of Stockhausen dit ooit voor ogen had. '

3. 6.

Internationale boekenbeurzen

London Art Book Fair: 25 - 27 september

New York Art Book Fair: 29 september - 2 oktober

Aantal bezoekers:

London Art Book Fair 7607

New York Art Book Fair 12.500

de Appel Publicaties waren vertegenwoordigd op de London Art Book Fair, die voor het eerst groot opgezet plaatsvond in de Whitechapel Gallery die internationaal wordt geprezen om zijn tentoonstellingen van moderne en hedendaagse kunst en haar baanbrekende onderwijs- en evenementen-programma's. De deelnemers waren geselecteerd door een adviesraad, die bestond uit Richard Schlagman (eigenaar & editor, Phaidon Press), Franz König (uitgever en boekhandelaar); Gilda Williams (criticus en docent), Soraya Rodriguez (directeur, Zoo Art Fair) en Liam Gillick (kunstenaar). **de Appel** 'stand' werd gedeeld met BAK Utrecht en Witte de With publicaties.

de Appel heeft met Witte de With Publicaties ook voor het eerst deelgenomen aan de vierde jaarlijkse NY Art Book Fair bij PS1 Contemporary Art Center, Long Island City, Queens georganiseerd door Printed Matter, 's werelds grootste non-profit organisatie gewijd aan publicaties gemaakt door kunstenaars. Op deze jaarlijkse beurs voor hedendaagse kunstboeken, kunstcatalogi, kunstenaarsboeken, kunsttijdschriften, en 'zines' werden circa 200 internationale uitgaven door boekhandelaren, antiquariaat en onafhankelijke kunstenaars/uitgevers te koop aangeboden.

In maart 2009 verliet **de Appel** het gebouw aan de Nieuwe Spiegelstraat en verkende nieuwe horizonten. De tijdelijke ontlichaming en de voorbereidingen voor een nieuwe uitvalsbasis werden gevierd met een speciaal programma van debatten, lezingen, performances en informances. De setting hiervoor was ook de black box van theater Frascati en de Stadsschouwburg. Bovendien dook **de Appel** op onverwachte plekken op (de voormalige Shell kantine in Amsterdam Noord, veilinghuis Christie's, CAC in Vilnius) en op een plaats waar herinneringen aan **de Appel** werden opgeroepen (het pakhuis op de Brouwersgracht waar **de Appel** begon).

4.1. **Otto Karvonen, "Het Vreemdelingenpaleis"**

Interventie

Locatie: Nieuwe Spiegelstraat 10

Data: 7 december - 20 maart

Als kick-off voor "The Future Will Last Longer Than The Past" nodigde **de Appel** Otto Karvonen (FI, 1975) uit om een bijzonder tijdelijk project te realiseren dat gerelateerd was aan het gebouw in de Nieuwe Spiegelstraat 10. Karvonen maakte eerder naam met ingetogen en non-spectaculaire 'performatieve' acties en tijdelijke sculpturale installaties in de openbare ruimte.

Zijn speciaal voor het gebouw ontwikkelde project werd gerealiseerd aan de gevel in de vorm van een banier met een foto van het ontwerp van "Het Vreemdelingenpaleis"; de tekst eronder luidde: 'Opvallend nieuw landmark in het oude stadscentrum! De nummer 1 bestemming voor de welvarende vreemdeling! Upscale accommodation/Exclusive shopping/Fine Dining/Panorama Bar & casino/Fitness & day Spa.' Achter de glazen deuren van de entree stond de maquette tentoongesteld. De maquette liet een soort 'blob' zien, een amorf geel architectonisch uitstulpsel. De suggestie werd gewekt dat allochtonen een nieuw onderkomen in de bourgeois buurt zouden gaan vinden en bezoekers van **de Appel** en de vele passanten op de Nieuwe Spiegelstraat vroegen zich door deze interventie veelvuldig af of het pand een andere bestemming had gekregen.

4.2. **"Take the Money and Run"**

Groepstentoonstelling

Locaties: Pakhuis de Appel (locatie **de Appel** 1974 - 1986, Brouwersgracht 196, Amsterdam)

(3 - 12 mei) en Christie's veilinghuis, Amsterdam (16 - 20 mei)

Data: 3 mei - 12 mei en 16 - 20 mei

Aantal bezoekers: 1141

Curatoren: Danila Cahen, Nell Donkers en Edna van Duyn i. s. m. Ann Demeester

Deelnemende kunstenaars: Sven Augustijnen (BE), Maria Barnas (NL), Erick Beltrán (MX), Barbara Bloom (US), Monica Bonvicini (IT), Daniel Buren (FR), Maurizio Cattelan (IT),

Publiciteit: Uitnodigingskaart (The Future Will Last Longer Than The Past), persbericht (inter)nationaal, www.deappel.nl, digitale nieuwsbrief, e-flux, advertenties Metropolis M en Witte Raaf, AKKA-kalender, web-flyer, www.cultuurnet.nl, informatieboekje

Aankondigingen: www.uitburo.nl, amsterdammuseums.nl, Time Out Listing, Kunstbeeld, Website Ambassade van Finland (Evenementen kalender), Day by Day, Museumtijdschrift, Volkskrant (Agenda beeldende kunst), De Volkskrant (beeldende kunst), Time Out

Artikelen: Time Out Magazine Amsterdam

Financiële ondersteuning: Gemeente Amsterdam, Ministerie van OCW, de Ambassade van Finland

Marlene Dumas (ZA), Colen Fitzgibbon and Robin Winters (US), Claire Fontaine (FR), Meschac Gaba (BJ), Dora García (ES), Liam Gillick (UK), Dominique Gonzalez-Foerster (FR), Jens Haaning (DK), Christian Jankowski (DE), Job Koelewijn (NL), Harrie de Kroon (NL), Louise Lawler (US), Ahmet Ögüt (TU), Roman Ondák (CZ), Tomo Savić-Gecan (HR), Sean Snyder (US), Nedko Solakov (BG), Mladen Stilinović (RS), Apolonija Šušteršič (SL), Lawrence Weiner (US), YOUNG-HAE CHANG HEAVY INDUSTRIES (KR/US)

Publiciteit: Uitnodigingskaart, persbericht (inter) nationaal, digitale nieuwsbrief, www.deappel.nl, e-flux, Art Forum (Holland Page), AKKA-kalender, advertenties in De Witte Raaf en Metropolis M, digitale nieuwsbrief Witte de With, e-artnow

Aankondigingen: De Volkskrant (beeldende kunst), Uitkrant (exposities), www.uitburo.nl, www.mediamatic.net, www.aicanederland.org, www.kunstbeeld.nl, www.artnews.org, www.8weekly.nl, www.cultuurnet.nl, www.galleries.nl

Artikelen: www.annavanleeuwen.nl, www.kunstbeeld.nl, www.metropolism.org, NRC Handelsblad, NRC Magazine, Het Parool, De Volkskrant

Met dank aan: alle kunstenaars, Ad Petersen en Thea Houweling, Margriet Nannings, Arno Verkade, Judith van Ingen, Helga Marx en het Goethe-Institut, Alexandra van Dongen, Laure-Ann Tillieux

'Het project is een empathische kritiek van binnenuit waarin de Appel en de kunstenaars tegelijkertijd de rol aannemen van contemporain collaborateur en van kritisch bevrager.'

(citaat Kunstbeeld mei 2009)

'Embedded' in de veiling "Two in One" - voor meer informatie zie paragraaf 4.4 - presenteerde **de Appel** "Take the Money and Run", een tentoonstelling waarin kunstenaars reflecteren op de waardebepaling van kunst in deze tijd in nieuwe, conceptuele werken op A4. De jarenlange traditie van **de Appel** om niet-commercieel te werken, leek haaks te staan op het inzetten van een kunstveiling als een instrument voor fundraising. Net als vele collega-kunstinstellingen, wilde **de Appel** haar toekomst veilig stellen door een eenmalige samenwerking aan te gaan met een commerciële partner uit het kunstenveld, ook al bleef zij hierbij kritisch staan ten opzichte van de kunstmarkt. Drie medewerkers van **de Appel** wilden uiting geven aan deze ambigue positie, en zij initieerden "Take the Money and Run", een project dat als onderdeel van de veiling, de marktwaarde van kunst onder de loep nam. De centrale vraag hierbij was 'Wanneer ontstaat de waarde van kunst? - op het moment dat het idee bestaat, wanneer het idee wordt uitgevoerd, of pas wanneer het werk gepresenteerd of verkocht wordt?' Deze vraag werd aan de 30 deelnemende kunstenaars gesteld. In lijn met de geschiedenis van **de Appel** om in de jaren zeventig conceptuele, efemere en experimentele kunst te tonen, werd gekozen voor een specifieke vorm (A4) waarin immateriële ideeën producten kunnen worden. De teksten, tekeningen, beloftes, 'understatements', ideeën, visies en performances van "Take the Money and Run" werden gepresenteerd in de tentoonstelling op de Brouwersgracht - de plek waar **de Appel** ontstond in 1974 - en werden daarna onderdeel van de veiling. Het project ontleende zijn titel aan een performance "Take the money and run" die plaatsvond in 1977 in **de Appel**, waar kunstenaars Colen Fitzgibbon en Robin Winters in een performance het 'meewerkende' publiek in vier stappen ontdeden van hun persoonlijke bezit.

Publiciteit: Uitnodigingskaart tentoonstelling, uitnodigingskaart prijsuitreiking, persbericht (inter nationaal verzonden door Witte de With en **de Appel**, persberichten verzonden vanuit Prix de Rome: aankondiging wedstrijd (half oktober): naar algemene en kunstpers, naar algemene en kunstpers, bekendmaking shortlist - 18 december: naar algemene en kunstpers, bekendmaking winnaar - 28 mei 2009: naar algemene en kunstpers, digitale nieuwsbrief, www.deappel.nl, poster, programaboekje en nieuwsbrief Prix de Rome, www.prixderome.nl, e-Flux, Art Forum (Holland Page), AKKA-kalender, advertenties in De Witte Raaf en Metropolis M, wervingsadvertentie voor deelname (half oktober 2009) aan PdR 2009 in: BK Informatie, Tubelight, Metropolis M, NRC, NRC Next, Volkskrant

Aankondigingen/agenda: Krant Tijdelijk Museum Amsterdam, Spits, NLIO, NRC Handelsblad (cultureel supplement), Uitkrant, www.uitburo.nl, www.galleries.nl, cultuurnet.nl

Artikelen: AD Haagse Courant ed. Haagse Stad, de Groene Amsterdammer, Kunstbeeld (mediapartner), www.metropolism.org, NRC Handelsblad, De Volkskrant

Televisie: zes uitzendingen AVRO KunstUur (mediapartner) met daarin portretten van kunstenaars en verslag van prijsuitreiking (april-mei 2009)

4. 3

Prix de Rome 2009

Groepstentoonstelling

Locaties: Witte de With Rotterdam en **de Appel** in de Westergasfabriek ('Zuiveringshal Oost') in Amsterdam

Data: 10 mei - 14 juni

Aantal bezoekers: 2010 (bij WdW: 1326)

Curatoren: Sarah Farrar (**de Appel**) en Juan A. Gaitán (Witte de With).

Jury: Kestutis Kuizinas (LT) voorzitter, Yael Bartana (IL), Jurgen Bey (NL), Bruce McLean (UK) en Barbara Visser (NL).

De Prix de Rome, tweehonderd jaar geleden in Nederland ingevoerd door Lodewijk Napoleon en in 1870 ondergebracht bij de Rijksakademie van beeldende kunsten, is dé kunst- en architectuurprijs van Nederland voor kunstenaars onder de 35 jaar. De prijs is gericht op het traceren van talent en het signaleren van trends, in een internationale context. In 2008 en 2009 fungeerden **de Appel** en Witte de With als presentatiepartners van de Prix de Rome.

De internationale onafhankelijke vakjury selecteerde voor de PRIXDEROME.NL 2009 de volgende tien kunstenaars: Maze de Boer (1976, NL), Rossella Biscotti (1978, IT), Nicoline van Harskamp (1975, NL), Rob Hornstra (1975, NL), Heidi Linck (1978, NL), Ólafur Ólafsson (1973, IS) en Libia Castro (1969, ES), Marc Oosting (1976, NL), Sara Rajaei (1976, IR), Helmut Smits (1974, NL) en Jasmijn Visser (1983, NL). Zij vormen een afspiegeling van de Nederlandse kunstpraktijk en werden door de jury gezien als de meest interessante jonge kunstenaars op dit moment. De finalisten Rosella Biscotti, Nicoline van Harskamp, Ólafur Ólafsson en Libia Castro en Sara Rajaei realiseerden nieuw werk dat gepresenteerd werd in tentoonstellingen in Witte de With en **de Appel**.

4. 4.

"Two in One"

Veiling met kijkdagen

Locatie: Christie's Amsterdam

Data: 16 - 20 mei

Deelnemende kunstenaars: Marina Abramović (YU), Lara Almarcegui (ES), Carlos Amorales (MX), Tiong Ang (ID), Atelier van Lieshout (NL), Sven Augustijnen (BE), John Baldessari (US), Stephan Balkenhol (DE), Thomas Bayrle (DE), Charif Benhelima (BE), Michael Beutler (DE), Guillaume Bijl (BE), Marc Bijl (NL), Pierre Bismuth (FR), Henning Bohl (DE), Tobias Buche (DE), Fernando Sánchez Castillo (ES), Mariana Castillo Deball (ES), Yael Davids (IL), Edith Dekyndt (BE), Elspeth Diederix (KE), Stan Douglas (CA), Gardar Eide Einarsson (NO), Elmgreen (DK) & Dragset (NO), Marius Engh (NO),

Publiciteit: Uitnodigingskaart, persbericht (inter) nationaal, digitale nieuwsbrief,

www.deappel.nl, uitnodigingskaart Christie's, digitale nieuwsbrief Christie's (3x), Christie's Magazine, Catalogus Christie's, First Open, Post-war and Contemporary Art, digitale nieuwsbrief Witte de With, e-flux, e-artinow, advertenties in Frieze, De Witte Raaf en Metropolis M

Aankondigingen/agenda:

Museumtijdschrift (veilingen en beurzen), Villa d'Arte, Corriere della Sera, AM Magazine, Residence (veilingen), Museumtijdschrift, Elsevier, Time Out, Uitkrant, www.uitburo.nl, www.mediamatic.net, aicanederland.org, www.kunstbeeld.nl, www.8weekly.nl, www.artnews.org, www.destadgorinchem.nl, www.digitalekunstkrant.nl, www.kunstbeeld.nl, www.artfact.com, www.artdaily.org, www.tussenmaassenwaal.nl, www.nu.nl, www.photostart.nl, www.ziggo.nl, www.mobiel.ad.nl, www.kunst.blog.nl, www.telegraaf.nl, www.artforum.com, www.spitsnet.nl, www.trouw.nl

Artikelen: www.annavanleewen.nl, Kunstbeeld, www.kunstbeeld.nl, www.metropolism.org, NRC Handelsblad, NRC Magazine, Het Parool, De Volkskrant

Radio: Interview met Judith van Ingen, Christie's, BNR Nieuwsradio, 20/05/2009

Externe Partners: Veilinghuis Christie's Amsterdam en Witte de With Rotterdam

Met dank aan: Mr. R. Defares, Karin & Volkert Doeksen, Egbert & Loes Dommering, Dhr. & Mw. K. Hummel, Geert & Renate Steinmeijer, Stichting Walk your Talk en Stichting Vrederijk

'Het experiment werd een doorslaand succes. Er waren kopers uit 21 landen, negentig procent van de werken werd verkocht, tegen goede prijzen.' (Keijer, Kees, Unieke veiling brengt bijna half miljoen op, Het Parool, 22/05/2009, p. 24)

Jan Fabre (BE), Geoffrey Farmer (CA), Ian Forsyth (UK & Jane Pollard (UK), Michel François (BE), Peter Friedl (AT), Meschac Gaba (BJ), Dora García (ES), Isa Genzken (DE), Jef Geys (BE), Liam Gillick (UK), David Goldblatt (ZA), Tue Greenfort (DK), Katharina Grosse (DE), Andreas Gursky (DE), Sascha Hahn (DE), Ni Haifeng (CN), Henrik Håkansson (SE), Jeanne van Heeswijk (NL) & Martin Winters (NL), Honoré d'O (BE), Pieter Hugo (ZA), William Hunt (UK), Runa Islam (BD), Henrik Plenge Jakobsen (DK), Christian Jankowski (DE), Gerald van der Kaap (NL), Ilya (RU) & Emilia Kabakov (RU), Annette Kelm (DE), Joachim Koester (DK), Terence Koh (CN), Joseph Kosuth (US), Zofia Kulik (PL), Louise Lawler (US), Henrietta Lehtonen (FI), Gabriel Lester (NL), Erik van Lieshout (NL), David Lieske (DE), An Te Liu (TW), Rudy Luijters (NL), Ken Lum (CA), Jill Magid (US), David Maljkovic (HR), Mark Manders (NL), Jonathan Meese (DE), Bjarne Melgaard (AU), Alberto de Michele (IT), Gareth Moore (CA), Damian Moppett (CA), Sarah Morris (UK), Carsten Nicolai (DE), Willem Oorebeek (NL), Ulrike Ottinger (DE), Vanessa Jane Phaff (UK), Bik (NL) van der Pol (NL), Pedro Cabrita Reis (PT), Hannah Rickards (UK), De Rijke (NL) & De Rooij (NL), Martha Rosler (US), Jan Rothuizen (NL), Julião Sarmento (PT), Markus Schinwald (AT), Carolee Schneemann (US), Gregor Schneider (DE), Efrat Shvily (IL), Nedko Solakov (BG), Matt Stokes (UK), Jennifer Tee (NL), Grazia Toderi (IT), Salla Tykka (FI), Ulay (DE), Kostis Velonis (GR), Francesco Vezzoli (IT), Barbara Visser (NL), Silke Wagner (DE), Richard T. Walker (UK), Ian Wallace (UK), Lawrence Weiner (US), Tobias Zielony (DE)

De benefietveiling "Two in One" met meer dan 100 bijdragen van kunstenaars met wie **de Appel** in het verleden heeft gewerkt, werd georganiseerd om geld te genereren voor de renovatie van het 'toekomstige thuis' van **de Appel** aan de Prins Hendrikkade 142. Voor het eerst werd de inhoudelijke samenwerking die al bestaat met Witte de With doorgetrokken op het financiële vlak en ook voor het eerst werd een commercieel bedrijf als Christie's in de arm genomen met het oog op het consolideren van het bestaan van **de Appel** in een veranderd sociaal-economisch landschap. De verwachtingen werden ruimschoots overtroffen en een totale opbrengst van EU 443.456 (voor beide instituten) werd bereikt.

Kopers uit 21 landen boden op werken als een staande houten reus van Stephan Balkenhol (EU 43.000), een video-installatie van Marina Abramović (EU 20.000) en een schilderij van Jonathan Meese (EU 18.750). Naast 65 bidders die bij Christie's voor het eerst boden, waren ook musea, zoals het Museum De Paviljoens, Almere en Het Frans Halsmuseum, Haarlem actief betrokken.

Publiciteit: Uitnodigingskaart, digitale nieuwsbrief, persbericht, international persbericht, website www.deappel.nl, [eflux](http://eflux.com), Art Forum Holland Page, AKKA-kalender, advertenties Witte Raaf, Metropolis M, www.cultuurnet.nl, magazine If I Can't Dance

Met dank aan: Theater Frascati, Kölnischer Kunstverein Keulen, Rijksakademie van beeldende kunsten, Rijksmuseum Amsterdam, SMBA, OT 310

Financiële ondersteuning: Ministerie van OC&W, Gemeente Amsterdam, De Europese Unie Culture Programme (2007-2013), Het Fonds BKVB, Mondriaanstichting, Prins Bernard Cultuurfonds, Amsterdam Fonds voor de Kunst, SNS Realfonds

'In zijn vorige twee incarnaties wist het project If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution zijn uitgangspunten -los gegroepeerd rond thema's als performance, theater en feminisme- op intelligente wijze steeds te onttrekken aan al te voor de hand liggende antwoorden, daarmee continu de dialoog zoekend tussen makers en kijkers. Ook de derde editie van curatoren Frederique Bergholtz en Annie Fletcher getuigt van deze wens tot kritische dialoog.' (Citaat Tuijn, E. Van, If I Can't Dance, Editie III Maskerade, Metropolis M, (nr. 6), 2008, p. 83)

Publiciteit: Uitnodigingskaart, persbericht (inter) nationaal, digitale nieuwsbrief, www.deappel.nl, [eflux](http://eflux.com), Art Forum (Holland Page), AKKA-kalender, digitale nieuwsbrief Hales Gallery, www.artipedia.org, www.aaa.org.hk (Asia Art Archive), www.cultuurgids.avro.nl, advertenties in De Witte Raaf (2x) en Metropolis M

4. 5.

If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution Editie III "Maskerade"

Groepstentoonstelling

Locatie: Project Arts Centre, Dublin

Data: 7 juni - 14 juni

Curatoren: Frederique Bergholtz (NL) & Annie Fletcher (IE/NL)

Kunstenaars: Keren Cytter (IL), Jon Mikel Euba (ES), Olivier Foulon (BE), Suchan Kinoshita (JP), Joachim Koester (DK/US), Sarah Pierce (US/IE,) en Stefanie Seibold (DE)

Aantal bezoekers: 2918

In 2006 ging **de Appel** een langdurig partnerschap aan met If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution, een reizend platform voor performance gerelateerde praktijken in de beeldende kunst. De derde editie in 2008/09 had het thema 'Maskerade' en lag in het verlengde van het eerdere onderzoek van If I Can't Dance... naar het theatrale (Editie I, 2005) en de erfenis en het potentieel van het feminisme (Editie II, 2006-2007). **de Appel** verwijst met deze gecontinueerde samenwerking op een indirecte manier naar de 'roots' van de organisatie (1975-1983, directeurschap Wies Smals) en naar het feit dat noties als 'het performatieve' en feminisme een belangrijke, blijvende rol spelen in het programma van **de Appel**. In Editie III - "Maskerade" wilde If I Can't Dance... samen met de kunstenaars en andere bemiddelaars, onderzoeken hoe vandaag wordt omgegaan met ideeën over (de constructie van) identiteit.

4. 6.

"Weak Signals, Wild Cards"

Groepstentoonstelling

Locatie: voormalige Shell-kantine, Amsterdam Noord

Data: 27 juni - 26 juli

Aantal bezoekers: 1005

Curatoren: deelnemers aan het Curatorial Programme 08/09: Clare Butcher (ZW, ZA), Lilian Engelman (DE), Mia Jankowicz (UK), Christina Li (CN), Ana Nikitović (SP), Ji Yoon Yang (KR)
Kunstenaars en deelnemers: YOUNG-HAE CHANG HEAVY INDUSTRIES (KR, US), Heman Chong (MY, 1977), Design Negation (NL), Flying City (KR),

Aankondigingen/agenda: Uitkrant, Echo Amsterdam Bos en Lommer (exposities), Kunstbeeld en www.kunstbeeld.nl, De Volkskrant (beeldende kunst), NRC Handelsblad (Cultureel supplement), www.uitburo.nl, www.galleries.nl, www.cultuur-net.nl, digitale nieuwsbrief Hales Gallery, www.artipedia.org, www.aaa.org.hk (Asia Art Archive), www.cultuurgids.avro.nl,

Artikelen: HTV de IJsborg, www.kunstbeeld.nl, Metropolis M, www.metropolism.com, Noord-Amsterdams Nieuwsblad, NRC Handelsblad, NRC NEXT, Spits, Het Parool, De Telegraaf, De Volkskrant

Mediapartner: HTV De IJsborg

Financiële ondersteuning: de Appel, Fonds BKVB, Goethe-Institut, SNS REAAL Fonds, Stadsdeel Amsterdam-Noord, Gemeente Amsterdam, Ministerie van OC&W

Met dank aan:

Amsterdam Fonds voor de Kunst, Bed & Brek in de Van der Pek, KijkRuimte, Arts Council Korea, National Arts Council Singapore, Noordjes Kinderkunst, Prins Bernhard Cultuurfonds, Projectbureau Noordwaarts, Steim, Stichting Cultuur aan het IJ, Stichting Rijksakademie van Beeldende Kunsten, Tolhuistuin en Vedett

'Het is een mooi ingerichte, intellectueel getoonzette tentoonstelling de zich kritisch toont ten aanzien van de ontwikkelingen in Noord, en reflectie prevaleert boven daadkrachtig protest.'
(Haagsma, Lotte, Vrijheid, gelijkheid, broederschap. Merijn Oudenampsen en Partizan Publik, Metropolis M, augustus/september (nr. 4) 2009, p. 52-55)

Yvonne Dröge Wendel (DE/NL), Famed (DE), Andreja Kulunčić (HR, 1968), Alon Levin (US), Oda Projesi (TR), Merijn Oudenampsen (NL), Laura Oldfield Ford (UK), Maria Pask (UK), Lee Scrivner (US)

Met "Weak Signals, Wild Cards", werd het terrein van het Shell Research and Technology Centre in Amsterdam-Noord voor het eerst in decennia opengesteld voor een groter publiek. Het project had als uitgangspunt de huidige situatie in Amsterdam Noord waarbij de curatoren tien kunstenaars vroegen om te reageren op de bestaande herstructurering, de vernieuwings- en bouwplannen voor dit gebied boven 't IJ en van een aantal alternatieve toekomstscenario's uit te denken. Dit resulteerde in een breed scala aan utopieën, dystopieën, waarschuwingssignalen en manifesten. Voor de titel van het project zijn termen uit de futurologie gebruikt – weak signals zijn kleine signalen waaruit blijkt dat er grote veranderingen aankomen. De curatoren van dit project wilden samen met de kunstenaars die sinds kort de Van der Pekbuurt bevolken, de weak signals voor de toekomst van de buurt worden. Als onderdeel van hun onderzoek in Amsterdam-Noord hebben zij de vastgoedontwikkelaars en woningbouwcorporaties bezocht en vele architectonische schetsen en 'CGI flythroughs' voor Amsterdam-Noord bekeken. Eén ding werd hen duidelijk: de toekomst van het stadsdeel is zó krachtig geanticipeerd en gevisualiseerd, dat het al bijna een 'fait accompli' leek. De curatoren wilden kunstenaars de kans geven te speculeren en hiertegenin te gaan. Hun kunstwerken lieten zich op verschillende manieren lezen: als documentatie van utopieën of dystopieën, als absurditeiten of satires.

4. 7.

X Baltische Triënniale "Urban Stories-Black Swans, True Tales and Private Truths"

Locatie: Contemporary Art Centre (CAC)

Vilnius, Litouwen

Data: 26 september - 22 november

Aantal bezoekers: tentoonstelling: 6112

Side Events in CAC: 700

Performances en events in de stad: 1000

Totaal: 7812

Curatoren: Ann Demeester

i. s. m. Kestutis Kuizinas

Deelnemende kunstenaars: Akvilė Anglickaitė (LT) Kevin van Braak (NL) Pavel Braila (MD) CHIM↑POM (JP) COMFORTABLE project (CN) Cora Roorda van Eijsinga (NL) Laura Garbštienė (LT) Beatrice Gibson (UK) Arūnas Gudaitis (LT) HA ZA VU ZU (TR) Alison Jackson (UK) Colter Jacobsen (US) Evaldas Jansas (LT) Edmunds Jansons (LV) Paul Ramirez Jonas (US) Frank Koolen (NL)

Publiciteit: Uitnodigingskaart CAC, persbericht (inter)nationaal verstuurd en tevens verspreid tijdens de Biënnale van Venetië, de Biënnale van Istanbul, de conferentie van de Bergen Biënnale, digitale nieuwsbrief **de Appel**, e-invite CAC, www.deappel.nl, www.cac.lt, www.urbanstories.lt, grote facadeposter, programma-boekje CAC, e-flux (2x), advertenties in Art Forum, Frieze en Metropolis M., 'CAC Interview' magazine, advertentie in Pravda Magazine, Vilnius in your pocket magazine, 36 video-clips op het Litouwse televisiekanaal LTV, 104 audio-clips op het Litouwse radiokanaal OPUS 3 radio, abri-campagne in Vilnius, posters en flyers voor diverse events, promotie als onderdeel van het Vilnius Culture Capital Programme waaronder informatiebrochure en de website www.culturelive.lt, tentoonstellingsgids

Aankondigingen/agenda:

Kunstbeeld (internationale agenda/biënnales), www.artipedia.org, www.cultureturn.net, Artforum (US), A.M. POST (HK) www.e-flux.com (2 previews), www.kunstaspekte.de, www.artmargins.com, www.frieze.com, www.onculture.eu, www.publicartscotland.co.uk, www.film-mag.net, www.art-report.com, www.eu-japanfest.org, 24 previews in Litouwse media

Artikelen: 12 artikelen in Litouwse media, Frieze, Studija, Taide & Design, Metropolis M, Springerin, MAP Magazine

Externe partner: Contemporary Art Centre (CAC) in Vilnius, Litouwen

Financiële ondersteuning: Centre for Contemporary Arts, Estonia, EU Japan Fest, Fonds BKVB, Netherlands Foundation for visual arts, design and architecture, IFA Institut fuer Auslandsbeziehungen e.V., The Polish Institute, Pro Helvetia Swiss Arts Council en Stroom Den Haag

Irina Korina (RU) Algimantas Kunčius (LT) Žilvinas Landzbergas (LT/NL) The Second Royal Palace Club (LT) Aurelija Maknytė (LT) Thomas Manneke (NL) Darius Mikšys (LT) MY BARBARIAN (US) Deimantas Narkevičius (LT) Kristina Norman (EE) Nikolay Oleynikov (RU) Ariel Orozco (MX) Gail Pickering (UK) Ibrahim Quraishi (PK/NL) Quirine Racke & Helena Muskens (NL) Kęstutis Šapoka (LT) Emily Wardill (UK) Vita Zaman (LT)

Op uitnodiging van het Contemporary Art Centre (CAC) in Vilnius, Litouwen, verzorgde Ann Demeester (directeur **de Appel** arts centre) dit jaar samen met Kestutis Kuizinas (directeur CAC) de tiende editie van de Baltische Triënnale van Internationale Kunst.

"Black Swans, True Tales and Private Truths", reflecteerde op het feit dat deze triënnale in Vilnius is belegd in een crisistijd - de Zwarte Zwaan verwijst naar een geheel onverwachtse gebeurtenis met een grote impact (een begrip van denker Nassim Taleb) - en op het idee dat iedere afbeelding, of representatie van een stad een hoog gehalte aan 'bewuste bedrieglijkheid' bevat.

Een van de uitgangspunten van de tentoonstelling was het gegeven dat Jonathan Franzen - die in zijn roman "The Corrections" ondermeer een fantasiebeeld van Litouwen schetst - in zijn fictieteksten probeert om het cliché te vermijden door geblinddoekt en zittend in een donkere kamer te schrijven. De curatoren van deze Triënnale hebben, voortbouwend hierop, aan de deelnemende kunstenaars gevraagd om - blindelings en in duister gehuld, vanuit de eigen ervaring of intuïtie - een reactie op de stad Vilnius te geven. Dit verzoek heeft geleid tot een grote verscheidenheid aan werken die gebaseerd zijn op een mengeling van geruchten, halve waarheden, harde feiten en betrouwbare informatie. Films, ruimtelijke werken, performances en installaties die een fantasmagorisch portret schetsen van een bestaande stad.

4. 8.

Entree A&C Lab

Locatie: A&C Lab, Amsterdam

Data: 26 september - 22 november

Sinds maart 2009 zijn de kantoren van **de Appel** ondergebracht in het culturele verzamelgebouw Arts and Craftsgebouw, of 'A & C Lab' op het Damrak in Amsterdam. Het gebouw heeft geen publieksfunctie maar op onregelmatige basis presenteren gebruikers van het pand hun activiteiten in de centrale ingangshal die toegankelijk is voor bezoekers en zichtbaar is vanaf de straat. Op uitnodiging van **de Appel** toonde één van de deelnemende kunstenaars aan de X Baltic Triennial, Akvilė Anglickaitė (LT), haar film "Tinside Lido" (2006) in de draaideur bij de entree. Deze film is gebaseerd op waar gebeurde en verzonden verhalen. Fictieve verhalen konden in deze semi-documentaire over een verlaten badplaats bewaardheid worden en echte gebeurtenissen kunnen verzonden zijn.

4. 9.

AVRO 4 Art

Locatie: TV, Nederland 2

Data: 3 okt - juni 2010

Kijkcijfers: 190.000 per aflevering

Publiciteit: www.deappel.nl, digitale nieuwsbrief de Appel, digitale nieuwsbrief Stedelijk Museum, facebook, www.avro.nl, AVRO TV gids

Aankondigingen/agenda:
Nieuwsbrief Fonds BKVB,
www.cultuurgids.avro.nl

Sinds zaterdag 3 oktober 2009 brengt de AVRO tussen 17.00 uur en 18.00 uur op Nederland 2 een nieuw KunstUur. AVRO KunstUur is een magazine met wisselende series van programma's over beeldende kunst, design of architectuur. 4 Art is de nieuwe serie over hedendaagse kunst, waarin de AVRO een samenwerking aangaat met het Fonds BKVB.

In deze serie geven vier kunstcritici en curatoren hun eigen kijk op de hedendaagse kunst. Bart Rutten (conservator Stedelijk Museum), Valentijn Byvanck (directeur Nationaal Historisch Museum), Hans den Hartog Jager (kunstcriticus en schrijver) en Ann Demeester (directeur **de Appel**) lichten het werk van kunstenaars uit aan de hand van bezoeken in hun ateliers en lopende tentoonstellingen in musea, beurzen of galleries. In 2009 koos Ann Demeester Frank Koolen en Ger van Elk, de reeks loopt tot juni 2010 en elke presentator komt maandelijks eenmaal aan bod. Een verkorte versie van KunstUur is ook online te bekijken via de website van 4Art.

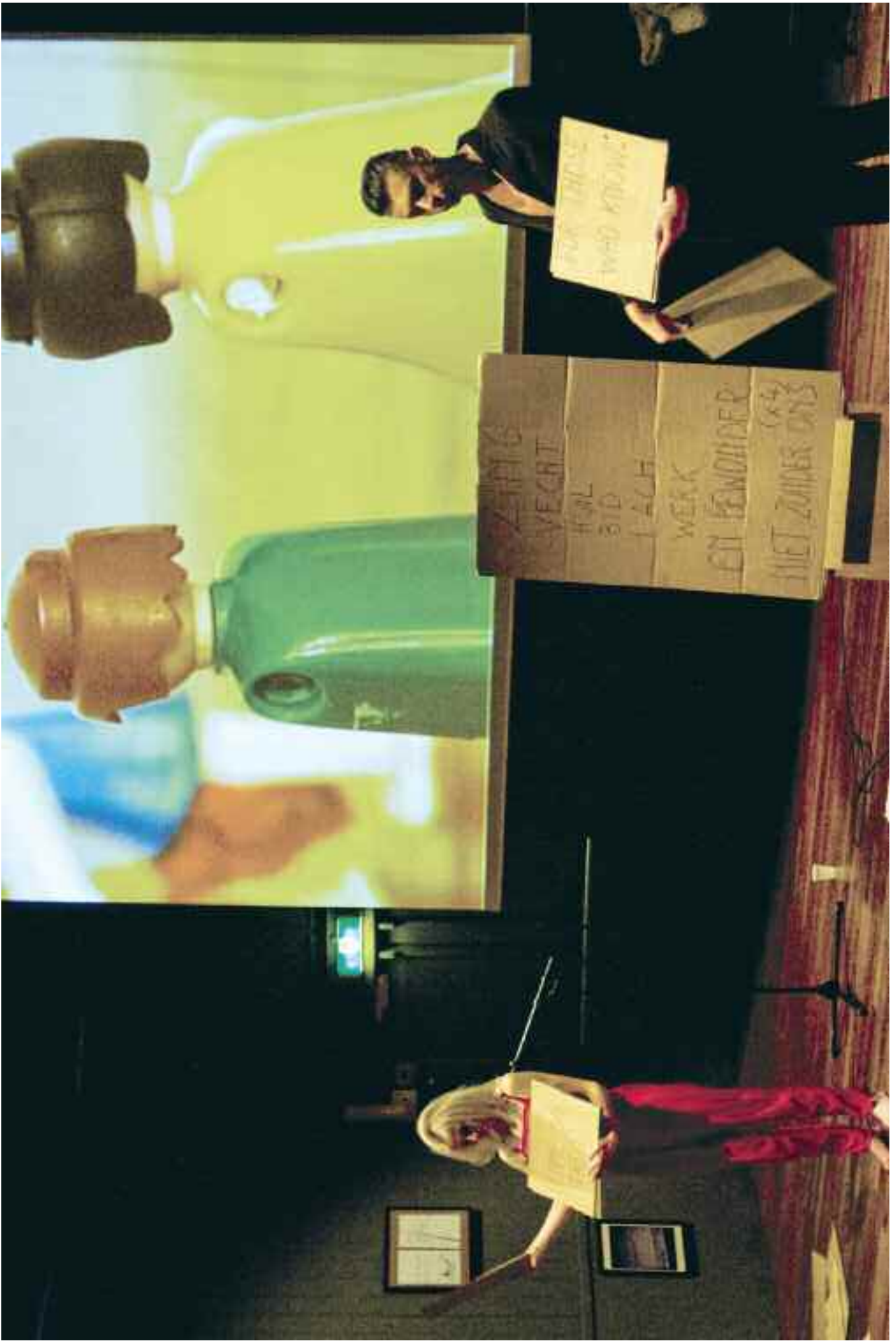
4. 10.

Intendantschap Kunst + Stedelijke ontwikkeling

Publiciteit: Flyers A5 door Amsterdam verspreid en verstuurd aan relaties de Appel en Intendantschap, postercampagne (A2 ft op wildplakplekken buiten en op binnenlocaties), Mupi/Abri formaat in week voor summit, digitale uitnodigingen, nieuwe website www.s7summit.nl

Artikelen: De Architect, NRC Handelsblad, Archined, Het Parool, 200% Magazine, Time Out Amsterdam

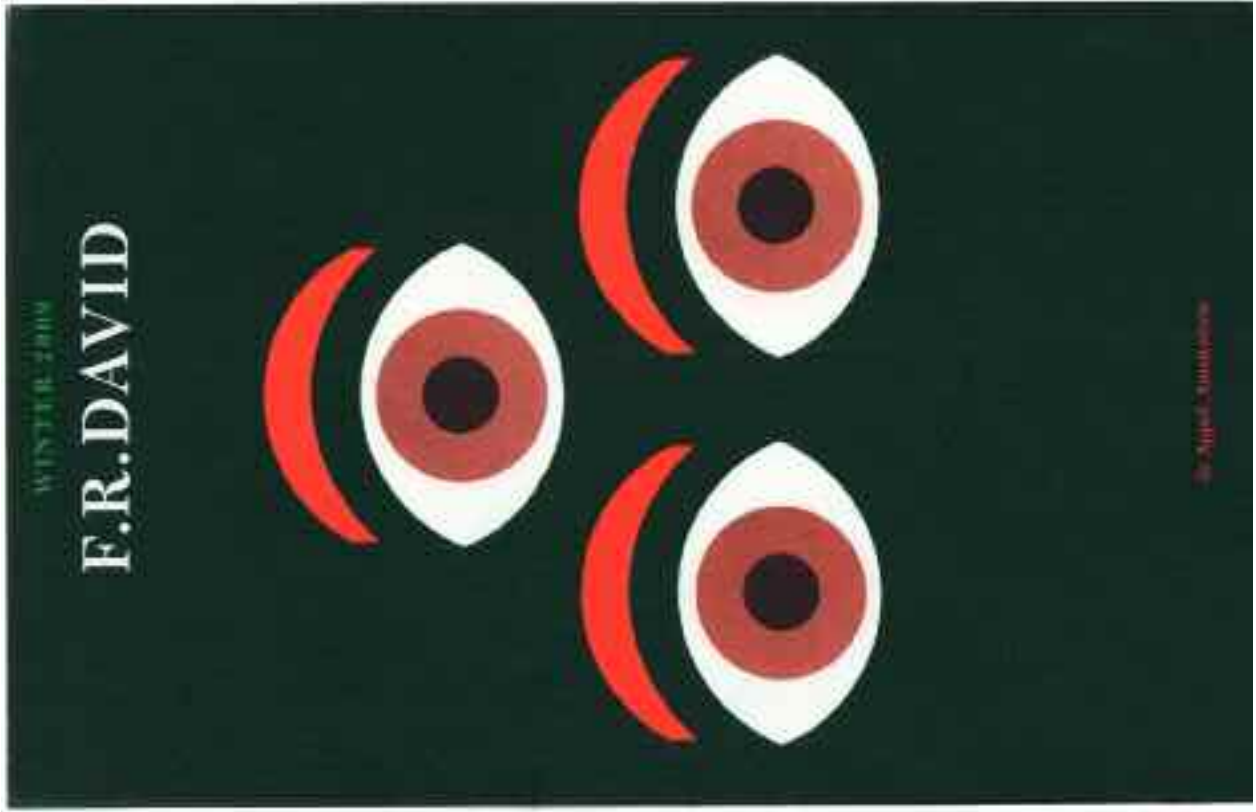
In 2009 werd Ann Demeester door de Carolien Gehrels (Wethouder Kunst en Cultuur, Sport en Bedrijven) van de Gemeente Amsterdam gevraagd om het debat over de rol die kunst en cultuur kan spelen in processen van stedelijke (her)ontwikkeling aan te scherpen. In de voorbereidende fase in 2009 voerde ze hiervoor samen met adviseur Kai van Hasselt en coördinator Samga Nguyen informatiegesprekken met meer dan 50 stakeholders in dit debat, (vertegenwoordigers van woningcorporaties, stadsdeelpolitici, projectontwikkelaars, urbanisten, ambtenaren, onafhankelijke adviseurs etc.) De gevoerde gesprekken hebben in 2010 geleid tot een meervoudige campagne met onder andere een Infokrant waarin alle kunst- en cultuurinitiatieven in Amsterdam in kaart werden gebracht, een website, een S7 Summit (S7 verwijst naar de zeven nieuwe stadsdelen die in mei 2010 geïntroduceerd worden) die 300 bezoekers trok (1 feb. 2010), een presentatie in de Zuiderkerk en de publicatie van een manifest in het Parool.

"The manifold (af)ter lives of performance", Serge Delbruyère, "build it & they will cum"

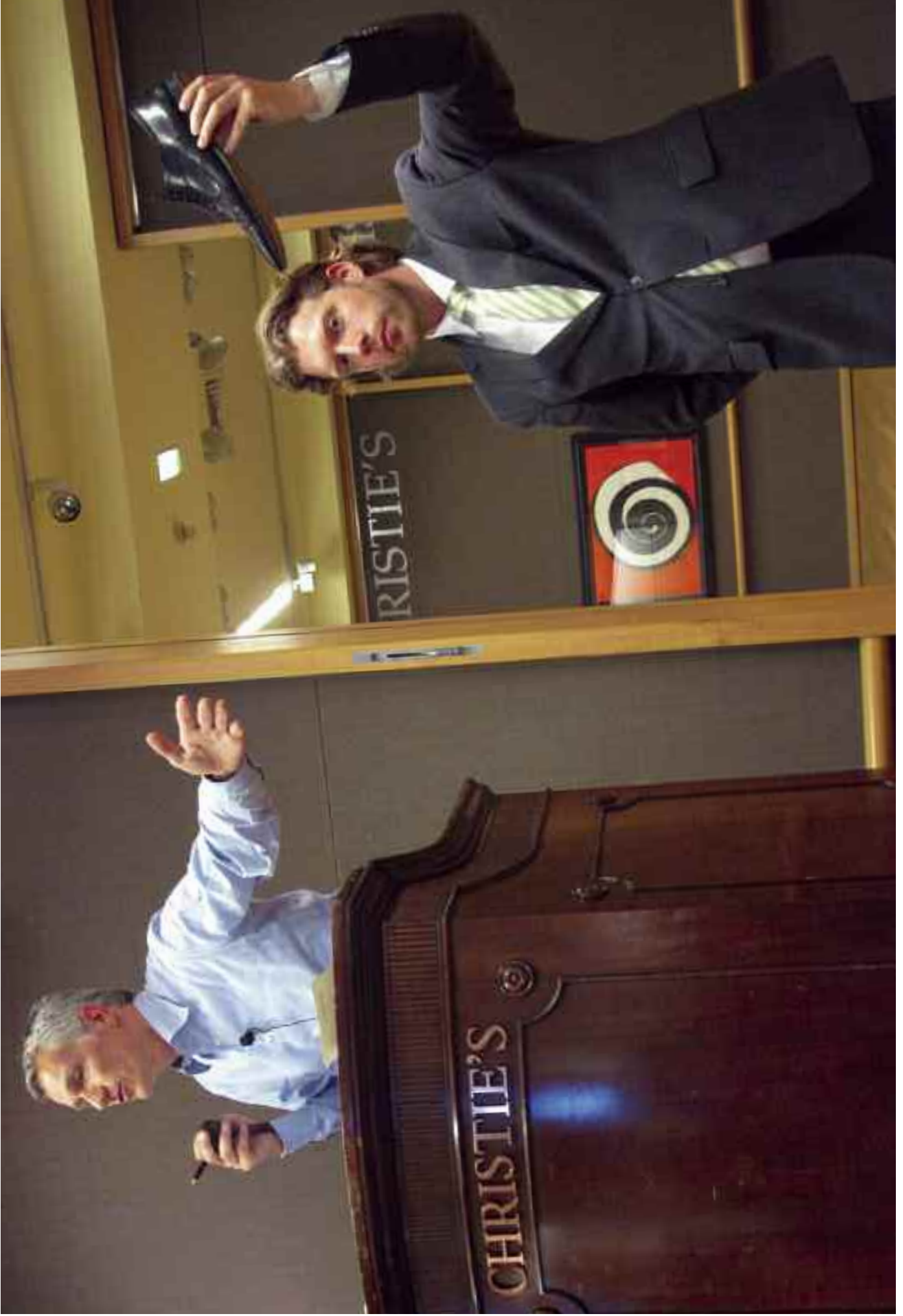
"The manifold (after) lives of performance", conference

F.R.DAVID, "Keep it to Yourself" launch, "Editorial"

"Take the Money and Run", Apolonija Sušteršič, "Anti-gentrification plan"

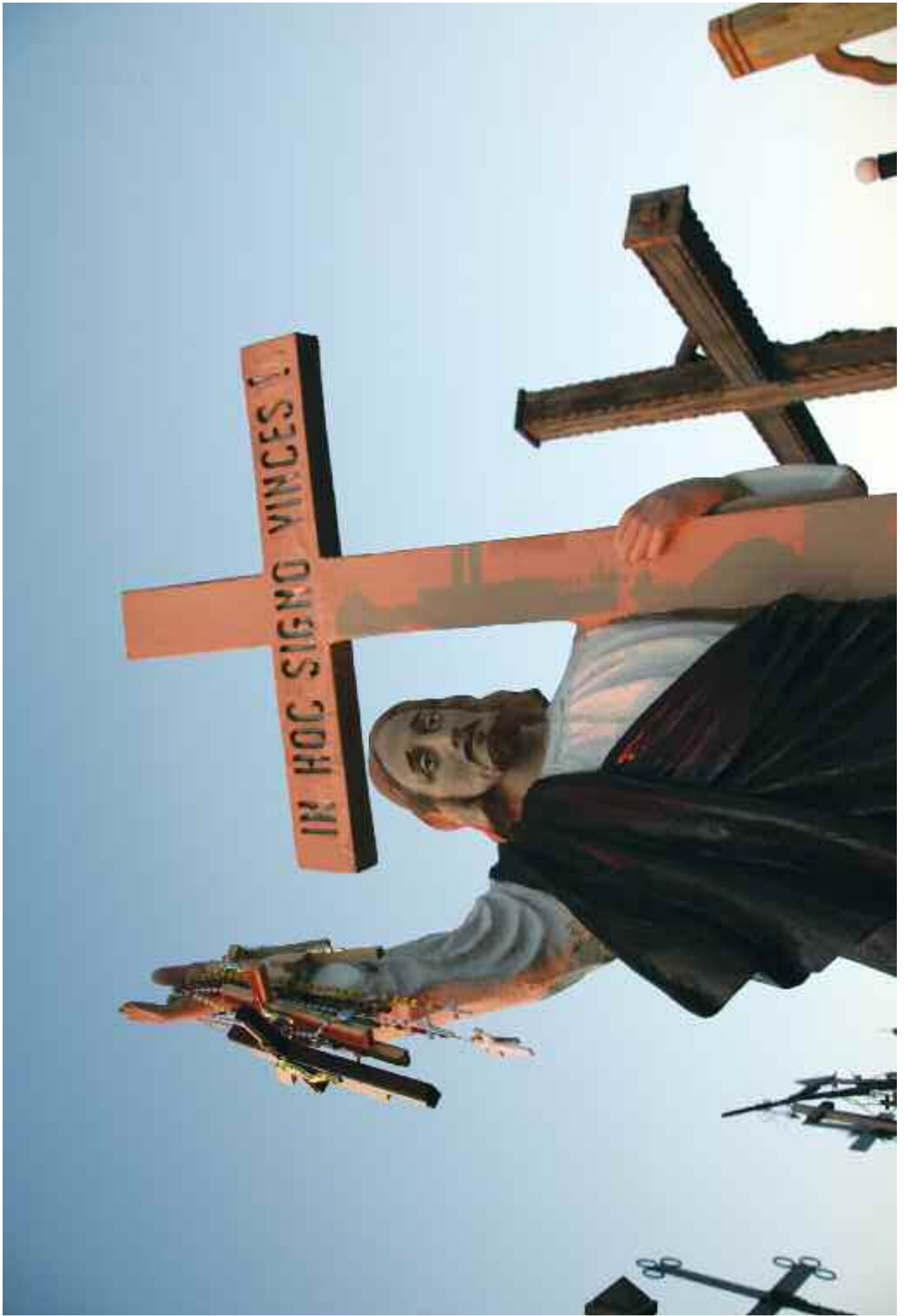

"Two in One": "Two in One", Christie's Amsterdam, Auctioneer Anno Venkade in "Strip the auctioneer" a performance of Christian Jankowski

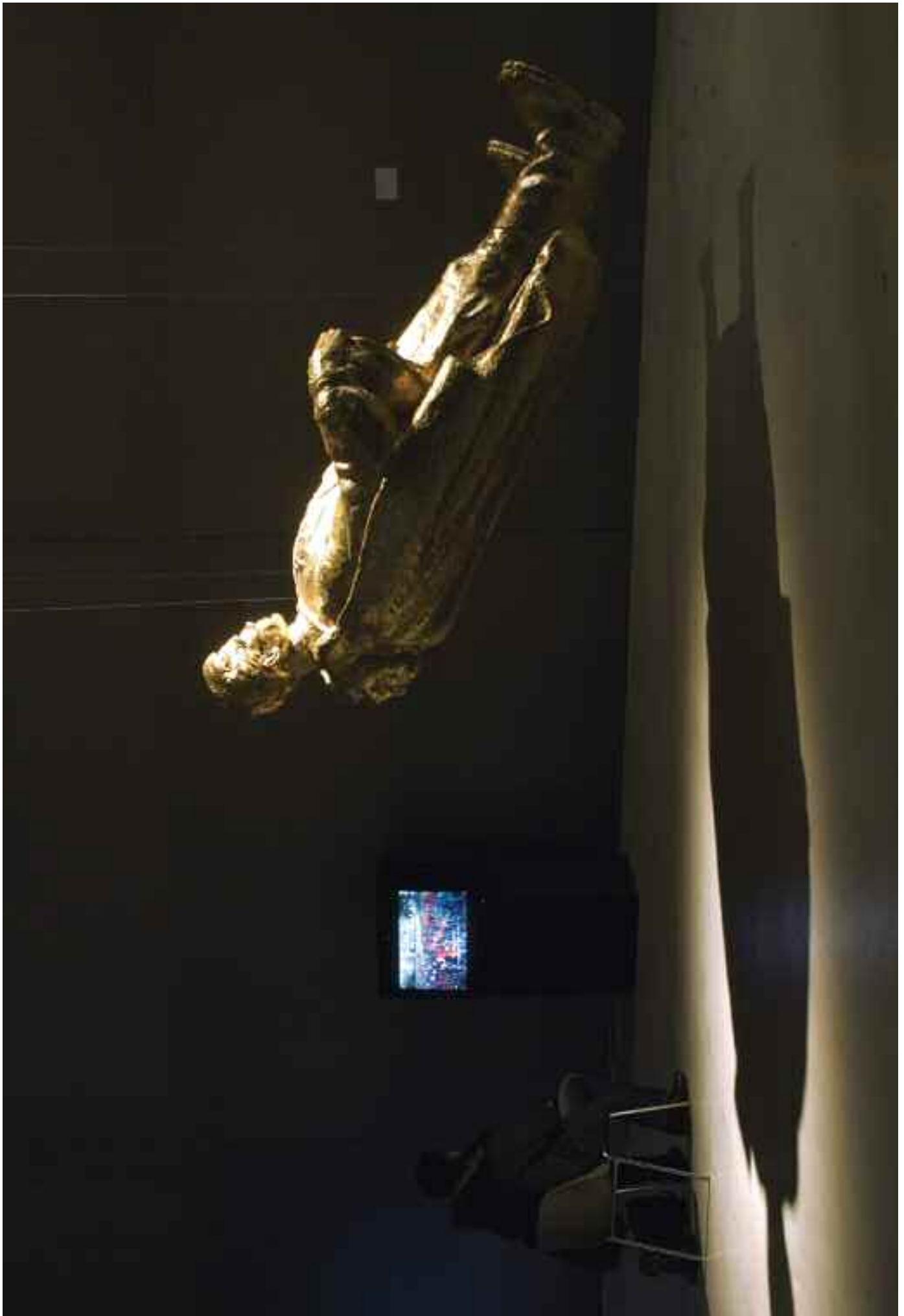

PRIXDEROME.NL 2009, PRIXDEROME.nl 2009, Marc Oosting, "MCMLXXV", 2009 & "MCMLXXV", 2007

X Baltic Triennale, "Urban Stories: Black Swans, True Tales and Private Truths", Laura Garbstiene "Film About Unknown Artist", 2009

X Baltic Triennale, "Urban Stories: Black Swans, True Tales and Private Truths", Kristina Norman, "After-War", 2009

5.1. Algemeen

de Appel 'Curatorial Training Programme' werd in 1994 opgericht door toenmalig directeur van **de Appel**, Saskia Bos.

Sinds 2006/2007 is het curriculum van het programma, vanaf dien genaamd 'de Appel Curatorial Programme' (CP), ingrijpend hervormd onder leiding van directeur Ann Demeester en het nieuwe team van tutoeren. Dit behelsde een opmerkelijke uitbreiding van het tutoorenteam zelf en een verlenging van de periode van het programma van 7 naar 9 maanden. Voorts werden thematische workshops geïntroduceerd (variërend van 'The History of Exhibitions', 'The Practice of Commissioning' tot 'Post- Institutionalism') en is een onderzoeksreis naar een bestemming buiten West-Europa onderdeel van het programma geworden.

De grootste verandering die in 2006 werd ingevoerd, en tot op heden gehandhaafd is gebleven, is de thematische focus op de polariteit tussen de 'free-lance' en 'institutionele' vorm van cureren, als ook het onderzoeken van de noties 'curating in the expanded field' en 'context-responsive curating'. Binnen de laatstgenoemde nadruk is er bijzondere aandacht voor het verkennen van de rol van (beeldende) kunst in processen van stadsvernieuwing en stedelijk (re)generatie. Dit thematische accent culmineert in een 'site-specifieke' tentoonstellingsopdracht: de participanten van het CP worden gevraagd een bepaald stedelijk gebied of cultureel moment te onderzoeken en een project of tentoonstelling te realiseren dat ofwel een directe en letterlijke, ofwel een indirecte en metaforische relatie met deze context aangaat. In 2008/2009 fungeerden recente stadsvernieuwingsontwikkelingen in Amsterdam-Noord als uitgangspunt. Door de participanten uit te nodigen om ex situ te werken en te reageren op een context buiten de instelling, daagt **de Appel** de aspirant-curatoren uit om te reageren op een specifieke socio-economische en culturele omgeving, een eigen publiek aan te spreken en te reflecteren op de huidige status en problematiek van kunst in de (voor)stedelijke openbare ruimte.

Naast de voorbereidingen van het eindproject rust het curriculum op een vast aantal pijlers: een uitgebreide reeks sessies met de vaste tutoeren; minimaal vijf thematische workshops met uitgenodigde gastdocenten; verscheidene formele en informele ontmoetingen met kunstprofessionals uit Nederland en daarbuiten; ontmoetingen met kunstenaars en curatoren die samenwerken met **de Appel**; studiobezoeken en institutionele bezoeken; minimaal zeven onderzoeksreizen in het buitenland; het bezoeken van lezingenreeksen en symposia georganiseerd door Nederlandse instellingen; intensieve uitwisseling met collegae van gerelateerde programma's voor curatoren; schrijfopdrachten en presentaties.

5.2. Juryleden, tutoeren en gastdocenten

Juryleden Selectie CP 2008/2009

Jean Christophe Ammann, Anders Kreuger, Gerardo Mosquera, Lisette Smits, Esther Vossen, Ann Demeester (voorzitter)

Juryleden Selectie CP 2009/2010

Liesbeth Bik, Danila Cahen, Fulya Erdemci, Gerardo Mosquera, Lisette Smits, Florian Waldvogel, Ann Demeester (voorzitter)

Tutoren CP 2008/2009

Annie Fletcher, Elena Filipovic, Dieter Roelstraete, Henk Slager, Lisette Smits, Steve McQueen en Ann Demeester

Tutoren CP 2009/2010

Liesbeth Bik, Charles Esche, Annie Fletcher, Elena Filipovic, Dieter Roelstraete, Henk Slager, Lisette Smits, Jan Verwoert en Ann Demeester

Een selectie uit de gastdocenten

CP 2008/09 en CP 2009/2010

Carolyn Christov Bakargiev, Carlos Basualdo, Saskia Bos, Frederique Bergholz, Jeroen Boomgaard, Claire Bishop, Dan Cameron, Binna Choi, Fulya Erdemci, Alex Farquharson, Nina Folkersma, Anselm Franke, Tom van Gestel, Teresa Gleadowe, Nicoline van Harskamp, Eva Meyer-Hermann, Maria Hlavajova, Jens Hoffmann, Christian Jankowski, Xander Karskens, Maxine Kopsa, Lars Bang Larsen, Raimundas Malasauskas, Marga van Mechelen, Nina Möntmann, Gerardo Mosquera, Martijn van Nieuwenhuyzen, Paul O'Neill, Edi Rama, Jalal Touffic, Margriet Schavemaker, Basak Senova, Simon Sheikh, Seth Siegelaub, Anna Tilroe, Barbara Visser, Florian Waldvogel, Ulay, Huib Haye van der Werf, Rein Wolfs, Nathalie Zonnenberg e. a. .

5.3.

Alliantie met SKOR

SKOR (Stichting Kunst en Openbare Ruimte) is een nationaal opererende organisatie, die bijzondere kunstprojecten ontwikkelt in relatie tot de openbare ruimte. De projecten die SKOR realiseert, reageren op sociaal politieke veranderingen in de maatschappij en actuele ontwikkelingen in de hedendaagse kunst, architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur. SKOR bemiddelt tussen kunstenaars, opdrachtgever en publiek. Door behalve in de kunstwerken ook in haar publieksprogramma actuele thema's aan de orde te stellen, levert SKOR een bijdrage aan het debat over de betekenis en het gebruik van de openbare ruimte. In september 2009 hebben **de Appel** en SKOR een productief vast samenwerkingsverband opgezet dat loopt tot en met 2012 en waarin beide organisaties wederzijds elkaars expertise versterken. **de Appel** kan de participanten mede door deze alliantie meer inzicht in, en kennis van courante 'curator praktijken in de openbare ruimte' en 'kunstopdrachten in de openbare ruimte' geven door in te pluggen op de ervaring die SKOR sinds 1994 heeft opgebouwd. Deze samenwerking behelst de organisatie van een reeks van minimaal vier workshops voor de CP participanten door SKOR over de geschiedenis en hedendaagse praktijk van kunst in de openbare ruimte in Nederland en hieraan gerelateerde 'field trips' of excursies naar bijzondere projecten van SKOR. Tevens zorgen SKOR-cura-

toren en projectmedewerkers mede voor de inhoudelijke en praktische begeleiding van het eindproject van de CP participanten. Als integraal onderdeel van de samenwerking biedt SKOR de mogelijkheid aan een van de CP-participanten om een jaar lang als assistent-curator bij SKOR te werken na het voltooien van het CP programma. Sinds oktober is Christina Li (CN) in die hoedanigheid werkzaam bij SKOR, zij fungeert tevens als 'liason' tussen **de Appel** en SKOR.

5. 4. **Alliantie met UvA**

In het voorjaar van 2009 is Ann Demeester als directeur van **de Appel** Curatorial Programme door dr. Sophie Berrebi uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan het vak "Doing Modern and Contemporary Art", dat in de Masteropleidingen Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam wordt aangeboden. Tijdens een serie werkgroepen worden de studenten vertrouwd gemaakt met hedendaagse praktijken in het veld van actuele beeldende kunst, zoals kunstkritiek, de kunstmarkt, kunstproductie en het curatorschap. Het laatstgenoemde onderdeel bestaat uit vier sessies, die alle geleid worden door Ann Demeester en waarbij tevens een aantal tutoren en participanten van het CP een bijdrage leveren. De seminars hebben als doel om zeer gevarieerde perspectieven te bieden op wat het tentoonstellingsmaken in specieke zin en het curatorschap in algemene zin inhoudt. Gastsprekers waren onder meer Rein Wolfs en Adam Szymczyk. Voor het academische jaar 2009/2010 is het samenwerkingsverband tussen **de Appel** en de Universiteit van Amsterdam verlengd.

5. 5. **H+F Curatorial Grant**

In september 2007 lanceerde **de Appel** de H+F Curatorial Grant, een stipendium dat een jonge curator de kans biedt om 18 maanden lang te werken als gastcurator in het FRAC Nord-Pas de Calais in Duinkerken (FR). De grant is in het leven geroepen in een samenwerkingsverband tussen **de Appel**, de H+F Collection (www.hfcollection.org), het FRAC Nord Pas de Calais en de Jan van Eyck Academie in Maastricht. De beurs werd aanvankelijk jaarlijks uitgereikt aan een ex-deelnemer van het Curatorial Programme en is mogelijk gemaakt door de genereuze ondersteuning van journalist, schrijver en verzamelaar Han Nefkens. **de Appel** kan haar studenten op deze manier een verder confrontatie met de beroepspraktijk aanbieden in de vorm van 'on-the-job-training'. In 2008 ontving Annette Schemmel de eerste beurs waarmee zij de tentoonstelling en publicatie 'decollecting' maakte, gebaseerd op de verzameling van het FRAC en de H+F Collection. In 2009 is de H+F Curatorial Grant opengesteld voor jonge curatoren wereldwijd en werd Lumi Tan (US) door de jury verkozen.

2009/2010

Nikita Choi (China), Freelance hoofd redacteur U- theque, schrijver, mede oprichter en curator van Ping Pong Space in Guangzhou. **Alhena Katsof** (Canada), Kunstenaar, curator en schrijver, Glasgow. **Direlia Lazo** (Cuba), Freelance curator en kunstcriticus in Barcelona, Spanje. **Yael Messer** (Israel), Freelance curator, Tel-Aviv. **Alan Quireyans** (België), Freelance curator, Antwerpen. **Luis da Silva** (Portugal), Freelance curator, oprichter Kunsthalle, Lissabon.

2008/2009

Clare Butcher (Zimbabwe), Curator Van Abbemuseum, Eindhoven. **Lilian Engelmann** (Duitsland), Curator Frankfurter Kunstverein, Duitsland. **Mia Jankowicz** (Verenigd Koninkrijk), Directeur Contemporary Image Collective, Cairo. **Christina Li** (China), Assistent curator, SKOR, Amsterdam. **Ana Nikitovi** (Servië), Freelance curator, Amsterdam. **Ji Yoon Yang** (Korea), Mede oprichter en curator Festival of Sound of Art 2010, Seoul.

2007/2008

Yulia Aksenova (Rusland), Curator Garage, Moskou. **Jesse Birch** (Canada), Mededirecteur en curator Access Gallery, Vancouver. **Sarah Farrar** (Nieuw Zeeland), Freelance curator, Londen en Amsterdam. **Inti Guerrero** (Colombia), Freelance curator, Rio De Janeiro en Amsterdam. **Virginija Januskeviciute** (Litouwen), Curator Contemporary Art Centre (CAC), Vilnius.

2006/2007

Andrew Cannon (Verenigd Koninkrijk), Assistent directeur Stuart Shave Modern Art, Londen. **Maaïke Gouwenberg** (Nederland), Curator 'If I Can't Dance I Don't Want to be Part of Your Revolution', Amsterdam. **Camila Marambio** (Chili), Freelance curator, Santiago de Chile. Annette Schemmel (Duitsland), Freelance curator, Berlijn. **Karolin Tampere** (Estonië), Freelance curator, Oslo. **Magdalena Ziólkowska** (Polen), Curator, Museum of Modern Art, Lodz.

2005/2006

Defne Ayas (Turkije), Curator, PERFORMA, New York. **Tessa Giblin** (Nieuw Zeeland), Curator beeldende kunst Project Arts Centre, Dublin. **Stefan Rusu** (Moldavië), Kunstenaar en freelance curator, Chisinau. **Laura Schleussner** (Verenigde Staten), Freelance curator, Berlijn. **Angela Serino** (Italië), Freelance curator, Amsterdam.

2004/2005

Rael Artel (Estonië), Freelance curator, Estonië. **Kathrin Jentjens** (Duitsland), Directeur Kölnischer Kunstverein, Keulen. **Claire Staebler** (Frankrijk), Freelance curator, Parijs. **Jelena Vesic** (Servië), Freelance curator, kunstcriticus en redacteur, Belgrado. **Huib Hays van der Werf** (België), Curator NAI, Rotterdam. **Veronica Wiman** (Zweden), Freelance curator, Zweden.

2003/2004

Danila Cahen (Nederland), Freelance curator en filmmaker, Amsterdam, coördinator Curatorial Programme **de Appel**, adviseur kunst Rijksgebouwen. **Binna Choi** (Zuid Korea), Directeur CASCO, Office for Art, Design and Theory, Utrecht. **Bree Edwards** (Verenigde Staten), Medeoprichter van Be Johnny: Video, Art & Design, Los Angeles. **Amiel Grumberg** (Frankrijk, 1980 - Nederland, 2004). **Solvej Helweg Ovesen** (Denemarken), Oprichter van Solvej Ovesen Curatorial Projects, Kopenhagen / Berlijn. **Victor Palacios** (Mexico), Freelance curator, Mexico City.

2001/2002

Francesco Bernardelli (Italië), Freelance kunstcriticus en curator, Turijn. **Edit Molnár** (Hongarije), Freelance curator, Berlijn. **Mai Abu Eldahab** (Egypte), Artistiek directeur, Objectif Exhibitions, Antwerpen. **Natasa Petresin** (Slovenië), Directeur Les Laboratoires d'Aubervilliers, Parijs. **Basak Senova** (Turkije), Curator, schrijver en ontwerper, Istanbul, **Nikola Dietrich** (Duitsland), Curator Museum für Gegenwartskunst, Basel.

2000/2001

Hilde de Bruijn (Nederland), Hoofd tentoonstellingen SMART project space, Amsterdam. **Barbara Clausen** (Oostenrijk/USA), Curator, kunsthistoricus, Wenen. **Dominique Fontaine** (Haïti), Freelance curator, Montreal. **Ilina Koralova** (Bulgarije), Curator, Galerie für Zeitgenössische Kunst, Leipzig. **Livia Paldi** (Hongarije/Slovenië), Curator Muc-sarnok / Kunsthalle, Budapest. **Nuno Sacramento** (Mozambique), PhD onderzoeker, Visual Research Centre, Dundee.

1999/2000

Jane Bhojroo (Verenigd Koninkrijk), Mede oprichter van kunst agent-schap Kaavous-Bhojroo, Cambridge. **Sophie O'Brien** (Australië), Curator Serpentine Gallery, London. **Florence Derieux** (Frankrijk), Freelance curator in Paris en Zurich. **Simonka de Jong** (Nederland), Journalist, filmmaker en curator, Amsterdam. **Boris Kremer** (Luxemburg), Curator Kunstlerhaus Bethanien, Berlijn. **Montse Badia** (Spanje), Artistiek directeur Cal Cego, Spanje.

1998/1999

Lorenzo Benedetti (Italië), Directeur De Vleeshal, Middelburg. **Anja Nathan-Dorn** (Duitsland), Directeur Kölnischer Kunstverein, Keulen. **Machiko Harada** (Japan), Freelance curator, Tokyo. **Rob Tufnell** (Scotland en Verenigd Koninkrijk), Freelance curator en schrijver van ZOO Art. **Suzanne van de Ven** (Nederland), professor Exhibition Analysis and Practice University of Media Arts and Design/ZKM Karlsruhe.

1997/1998

Tobias Berger (Duitsland), Hoofd curator bij Nam June Paik Center, Seoul. **Luca Cerizza** (Italië), Freelance curator en schrijver in Milaan and Berlijn. **Tanja Elstgeest** (Nederland), Freelance curator, zakelijk leider productiehuis Rotterdamse Schouwburg. **Karen Jones** (USA), Freelance curator en kunsteriticus, New York. **Yukie Kamiya** (Japan), Hoofd curator Hiroshima City Museum of Contemporary Art, Hiroshima. **Martijn Verhoeven** (Nederland), Docent en curator, Coördinator afd. Beeldende Kunst Koninklijke Academie van Beeldende Kunst Den Haag.

1996/1997

Phillip van den Bossche (België), Directeur en curator PMMK/Muzee, Oostende. **Claudine Hellweg** (Nederland), Freelance kunsteriticus en freelance curator. **Rita Kersting** (Duitsland), Freelance curator, Nijmegen. **Raimundas Malasauskas** (Litouwen), Freelance curator en schrijver Artists Space, New York en mede eigenaar van John Fare Estate. **Cosima Rainer** (Oostenrijk), Curator Lentos Art Museum, Linz. **Paula Toppila** (Finland), Project manager Pro Arte Foundation, Helsinki.

1995/1996

Annie Fletcher (Ierland), Curator Van Abbe Museum, Eindhoven. **Nina Folkersma** (Nederland). Artistiek directeur Madness Arts Festival III, **Clive Kellner** (Zuid Afrika). Directeur Johannesburg Art Gallery, Johannesburg, **Kay Pallister** (Londen). Freelance curator, Londen en Glasgow, **Adam Szymczyk** (Polen), Directeur Kunsthalle Basel.

1994/1995

Els van den Berg (Nederland), Freelance curator, Amsterdam. **Jan Florizoone** (België), Schrijver, redacteur en documentaire filmmaker, Antwerpen. **Sjoukje van der Meulen** (Nederland), PhD onderzoeker Modern Art and Architecture, Columbia University. **Åsa Nacking** (Zweden), Directeur Lunds Konsthall, Lund. **Pia Viewing** (Zimbabwe/Frankrijk), Freelance curator, Parijs. **Jan Winkelmann** (Duitsland), Freelance curator en eigenaar galerie, Berlijn.

In **de Appel** wordt sinds 1974 een research- en referentie bibliotheek bijgehouden. Deze collectie – die bestaat uit ruim 12396 publicaties – is sterk verbonden met de geschiedenis van **de Appel**, met de kunstenaars die er hebben geëxposeerd en het onderzoek dat door (en voor) het Curatorial Programme is verricht. Door de verhuizing van de kantoren naar het Damrak is sinds maart 2009 slechts een selectie (987 stuks) beschikbaar voor het publiek. De overige boeken en tijdschriften zijn opgeslagen in Museum de Pont in Tilburg en niet te raadplegen tot de verhuizing naar het nieuwe onderkomen aan de Prins Hendrikkade in 2012. De collectie boeken wordt door aankoop en catalogiruil echter wel voortdurend aangevuld en bijgehouden. Sinds de verhuizing naar het Damrak in maart 2009 is de bibliotheek met ongeveer 450 nieuwe boeken verrijkt.

Archief

In het A&C Lab is in de gang naast de kantoren van **de Appel** een fotowand gemaakt met een keuze uit het fotoarchief van **de Appel**. Bezoekers van **de Appel**kantoren wandelen door de gang van 21 meter langs de drie tijdperken van **de Appel**: Wies Smals 1974 – 1983, Saskia Bos 1984 – 2006 en Ann Demeester 2006 tot heden. Deze fotowand was voor het eerst te zien tijdens de presentatie van "In the long run". (voor meer informatie zie paragraaf 2.8.).

Een selectie uit archiefmateriaal is gepresenteerd in de tentoonstelling "Berlin "re. act. feminism - performance art of the 1960s and 70s today", Akademie der Künste, Berlijn, 13 december 2008 – 8 februari 2009 ; in het project "for fans and scholars alike", Westlondonprojects, london, 5 maart – 16 mei 2009, met archiefmateriaal over de filmmanifestatie "Lilia Prado Superstar Filmfestival", 1984, van Ulises Carrion.

Archiefinformatie is aangevraagd door: het MOCA, Los Angeles en het Whitney Museum, New York, voor de publicatie: Dan Graham, Beyond, MIT Press, 2009; en door Artforum voor een tekst van Christopher Williams over Coosje van Bruggen (1942-2009) gepubliceerd in ArtForum, Summer 2009; en door de redactie van HTV de IJsborg #81, voor het themanummer Leftovers, december 2009 – januari 2010

Bestuur

Madeleine de Cock Buning Bestuurslid
Hendrik Driessen Bestuurslid
Tati Freeke-Suwarganda Penningmeester
Fleur Gieben Secretaris
Joep van Lieshout Bestuurslid
Suzanne Oxenaar Bestuurslid
Rick van der Ploeg Voorzitter

Staf

Anna Andersson Beheer **de Appel** Jongensschool
Danila Cahen Coördinatie Curatorial Programme
Sara Carels Coördinatie Tentoonstellingen
Ann Demeester Algemeen en Artistiek Directeur
Edna van Duyn Publicaties
Hendrik Folkerts Coördinatie Curatorial Programme
Yvonne Grootenboer Kantoorzaken en Productie Algemeen
Tony Hofman Coördinatie Tentoonstellingen,
 Projectleiding Huisvesting
Gerbrand Korevaar Copywriting
Hiske Zomer Pers en PR

Freelance medewerkers

Nell Donkers Bibliotheek en Archief
Marina Fränkel Internationale Boekverspreiding
Patrick Landsaat Boekhouding
Samga Nguyen Intendantschap Kunst en Stedelijke Ontwikkeling
Marc Oosting Tentoonstellingsopbouw

Stagiaires

Marian Cousijn Curatorial Programme
Lieze Eneman X Baltische Triënniale
Else Siemerink Publiciteit & PR
Laure-Anne Tillieux Productie

Vrijwilligers

Karin Anzivino teksten "Take the Money and Run"
Jan van Geem Bibliotheek
Melina Karanika Archief & Productie "Take the Money and Run"
Christina Kuster Algemeen
Sander Olthof Algemeen
Timothy Plevier Archief & Productie "Two in One"
Rogier Taminiau Archief & Fotografie

Artikelen

- a. o. , **Aanvullingen en verbeteringen**, De Volkskrant, 07/10/2009, p. 2
- a. o. , **Amsterdam krijgt een eigen versie van Duitse Kunstverein**, De Volkskrant, 29/08/2009, p. 7
- a. o. , **Changing nostalgia into discussion**, 7 meno dienos, uitgave 41, 13/11/2009
- a. o. , **Centrum de Appel naar Prins Hendrikkade**, www.at5.nl, 27/08/2009
- a. o. , **De party poopers van de creatieve stad. Weak Signals, Wild Cards in Amsterdam-Noord**, www.metropolism.com/reviews/de-party-poopers-van-de-creatiev, 05/08/09
- a. o. , **de Appel betreft nieuwe tijdelijke tentoonstellingsruimte**, www.metropolism.com/fresh-signals/de-appel-betrekt-nieuwe-tijdelijk/, 06/10/2009
- a. o. , **Fictive stories of a real city**, Verslo Žinios, 2/10/2009
- a. o. **How far does the voice reach?**, www.metropolism.org/reviews/how-far-does-the-voice-reach/, 02/06/2009
- a. o. , **Imaginary Realities**, Taide & Design, uitgave 3, 2009
- a. o. , **Kinderen maken tijdsmachines**, Noord-Amsterdams Nieuwsblad, 23/06/2009, p. 5
- a. o. , **Mondriaan Stichting kent subsidie toe aan dertien hectare**, Bernhezer, 23/10/2009, p. 36
- a. o. , **'Noorderpoly' in galgenveld**, De Volkskrant, 22/07/2009, p. 18
- a. o. , **Pand naar Centrale Stad**, Echo Amsterdam Centrum, 01/07/2009, p. 1
- a. o. , **Portret Ann Demeester**, Het Parool, 08/04/2009, p. PS5
- a. o. , **Poppenkast. The Curators in Witte de With**, www.metropolism.com/reviews/poppenkast
- a. o. , **Preview of the X Baltic Triennial of International Art and its special project. "Vilnius COOP: gaps, fictions and practices"**, Studija (Latvia), uitgave 68, 2009, p. 6-7
- a. o. , **Prins Hendrikkade 142 in handen gemeente**, Het Parool, 27/06/2009, p. 25
- a. o. , **Publiek debat over rol cultuur**, Het Parool, 02/04/2009
- a. o. , **Twelve Points, Douze Points for: The Netherlands!**, www.metropolism.org, 02/06/2009
- a. o. , **Two in One - benefietveiling van de Appel en Witte de With**, www.kunstbeeld.nl, 21/05/2009
- a. o. , **Xth Baltic Triennial of International Art**, A.M. POST, uitgave 69, september 2009
- a. o. , **De toekomst van Noord**, Spits, 26/06/2009, p. 23
- Baks, Evelien, **Kunstprijz vol anekdotes**, AD Haagse Courant ed. Haagse Stad, 26/02/2009, p. 28
- Barnas, Maria, **Rollen**, NRC Handelsblad, Cultureel supplement, 12/06/2009, p. 7
- Bem, Merel, Lennard Dost en Marina de Vries, **Ik heb drie keer ademloos gekeken**. Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2009, De Volkskrant, 22/05/2009, p. 16
- Boogaard, Raymond van den, **Ook groepshuwelijk past in Spinoza-manifestatie**, NRC Handelsblad, 11/05/2009, p. 6

Borg, Lucette ter, **Armzalige expositie curatoren de Appel**, NRC Handelsblad, 10/07/2009, p. 9 en NRC NEXT, 13/07/2009, p. 26

Borg, Lucette ter, **Themajaar Amsterdam Art. City is lege huls**, NRC Handelsblad, 23/01/2009, p. C03

Bossema, Wim, **Iedereen houdt van Spinoza**, De Volkskrant, 06/06/2009

Bronwasser, Sacha, **Smoor je drama niet in perfectie!**, De Volkskrant, 18/05/2009

Bronwasser, Sacha, **Ontroerende plattegronden**, De Volkskrant, 27/11/2009, p. 57

Bruijne, Matthijs de, **Is there room for beauty?**, getuigenis geschreven i. o. v. **de Appel**, www.deappel.nl

Deltuvaité, Eglé, **Requiem for a city**, Dailé, uitgave 2, 2009, p. 30-35

Demeester, Ann, **No ground beneath your feet. Notes and meditations on the transfer of curatorial knowledge**, MUZEUM, nr. 7, 1/2009, p. 2-3

Dixon, Guy, **Rossellini's lessons on underwater sex headed for Toronto**, The Globe and Mail, 14/08/2009

Drabble, Barnaby, **Curating subjects**, Art Monthly, October 2008

Eisses, K., **Alien Palace: An Interruption by Otto Karvonen**, Time Out Magazine Amsterdam, January 2009, p. 57

Evers, Loes, **Negen kunstenaars op estafette-expositie**, Het Parool, 01/12/2009, p. 23

Folkerts, Hendrik, **De ingewanden van de taal. Geïsoleerd in de kont van een reus**, Tubelight 63, 06/07/2009 en www.tubelight.nl/articles/view/817/De_ingewanden_van_de_taal, 04/08/2009

Grzonka, Patricia, **"Vilnius COOP: Gaps, Fictions and Practices" im Rahmen der X Baltic Triennale" Urban Stories**, Springerin, januari 2010

Haagsma, Lotte, **Vrijheid, gelijkheid, broederschap**. Merijn Oudenampsen en Partizan Publik, Metropolis M, augustus/september (nr. 4) 2009, p. 52-55

Higgie, Jennifer, **10th Baltic Triennial**, Frieze, issue 128, januari/februari 2010, p. 108-109

Iping, Els, **Nieuwsbrief van Els Iping**, www.elsiping.nl/nieuwsbriefjuli09.htm, 03/07/2009

Janulevičiūtė, Živile, **Beware, slippery, Šiaurės Atėnai**, uitgave 45, 4/12/2009

Keijer, Kees, **Eénpersoonsafscheid van een bijzondere plek**, Het Parool, 25/03/2009

Keijer, Kees, **Unieke veiling brengt bijna half miljoen op**, Het Parool, 22/05/2009, p. 24

Keijer, Kees, **de Appel heeft tijdelijk huis. Kunstcentrum kan in De Pijp weer exposeren**, Het Parool, 06/10/2009

Keijer, Kees, **Nieuw pand voor centrum de Appel. Kunstcentrum verhuist naar gebouw aan Prins Hendrikkade**, Het Parool, 27/08/2009, p. 24

Keijer, Kees en Ronald Ockhuysen, **Gezocht: visie en geld**, Het Parool, 15/04/2009, p. 30

Kiene, Aimée, **Interview Jan Rothuizen. 'Er gebeurt niet veel, maar altijd wel iets'**, De Volkskrant, 25/11/2009, p. 26

Kleijn, Koen, **21 gram**, de Groene Amsterdammer, 15/05/2009, p. 41

Kleijn, Koen, **Meester-netwerkers in de kunst**. De curator als auteur, de Groene Amsterdammer, 13/03/2009, p. 34

Knegt, Peter, **Toronto Sets Future Projections**, indieWIRE, 11/08/2009

Kokke, Paul, **De vrijheid van abstract denken**, Kunstbeeld, 31/05/2009, p. 40

Kreivytė, Laima, **Monuments to our Dreams**, Šiaurės Atėnai, uitgave 43 (965), 20/11/2009, p. 6

Kroef, Saskia van der, **Romantiek in de remix. De hedendaagse kunstenaar volgens de Romantic Damage Show**, Simulacrum, jaargang 17, nummer 2/3 (maart 2009), p. 34-38

Door onze kunstredactie, **de Appel heeft nieuwe ruimte**, NRC Handelsblad, 06/10/2009, p. 10

Door onze kunstredactie, **Stripper veilt zijn sokken**, NRC Handelsblad, 22/05/2009, p. 9

Door onze kunstredactie, **Kunstcentrum de Appel is nu dakloos**, NRC Handelsblad, 02/01/2009, p. 9

Latimer, Quinn, **To Biennial or not to Biennial? Pt. 2**, www.frieze.com, 13/10/2009

Leeuwen, Anna van, **Engagement op maat**, www.kunstbeeld.nl, 27/07/2009

Leeuwen, Anna van, **Ik schrijf u brieven**, www.annavanleeuwen.nl/?blog&d=6, 12/06/2009

Leeuwen, Anna van, **'Arno Verkade, Christie's Amsterdam: Het is een spannende business, nog steeds'**, Kunstbeeld, 30/09/2009, p. 74

Leeuwen, Anna van, **Van Bijbels tafereel tot melkplas. 200 jaar Prix de Rome**, Kunstbeeld, nr. 2, 2009, p. 51

Limburg, Dirk, **Nieuw publiek voor naoorlogse schilderkunst**, NRC Handelsblad, 13/06/2009, p. 9

Loorbach, Liedewij, **Tolhuistuin wil iedereen boeien**, Het Parool, 20/07/2009, p. 15

Marcišauskytė-Jurašienė, Jolanta, **Bread and Games**, 7 meno dienos, uitgave 38, 23/10/2009

Mikšionienė, Rūta, **Not So Funny Tricks**, Lietuvos Rytas, 28/09/2009

Muller, Robert-Jan, **Publicaties van de Appel worden voortgezet**, www.aicanederland.org, 13/02/2009

Ockhuysen, Ronald, **Vlagvertoon, Het Parool**, 07/01/2009, p. 31

OCW - gemeente Amsterdam, **Cultuurconvenant 2009-2012**, Nederlandse Staatscourant, 20/05/2009, p. 14

Oldfield, Laura, HTV de IJsborg, mei/juni 2009

Pavlovskaitė, Inesa, **Paris mon amour, or, the Bearded Ballerina**, Šiaurės Atėnai, uitgave 45, 4/12/2009

Pen, Hanneloes, **Een kunstencentrum als inspiratiebron voor de hele stad**, Het Parool, 09/02/2009, p. 12

Pikytė, Aleksandra, **Vilnius as Avatar**, 7 meno dienos, uitgave 36, 9/10/2009

Pontzen, Rutger, **de Appel tijdelijk gevestigd in De Pijp**, De Volkskrant, 06/10/2009, p. 20

Pontzen, Rutger, **Veilingmeester haalt 27 duizend binnen met bijna-striptease**, De Volkskrant, 23/05/2009

Psibilskis, **Liutauras 10th Baltic Triennial**, Artforum, september 2009, p. 152

Pukytė, Paulina, **Eating swans**, 7 meno dienos, uitgave 42, 20/11/2009

Ramanauskaitė, Algė, **Quedrennial Versus Triennial: an unfair competition**, Respublika, 29/09/2009

Remmerswaai, Wendy, **De toekomst van Noord. Tentoonstelling in voormalige Shell-kantine**, De Telegraaf, 26/06/2009, p. 6

Ribbens, Arjen, **Veilen is één grote valkuil**, NRC Magazine, 19-25/09/2009, p. 16-21

Ribbens, Arjen, **Ook in Nederland: charity auction!**, NRC Handelsblad, 26/02/2009, p. 9

Ruyters, Domeniek, **Licht uit, stem aan**, Metropolis M, nr. 2 2009, p. 50-51

Ruyters, Domeniek, **We're only in it for the money. de Appel en Witte de With over de aanstaande veiling**, www.metropolism.org/previews/we-re-only-in-it-for-the-money, 05-05-2009

Schmidt, Wietse, **Spinoza in de schijnwerpers**, Echo Amsterdam Noord, 13/05/2009, p. 25

Schoonenboom, Merlijn, **'De nomade is de curator van nu'**, De Volkskrant, 26/02/2009, p. 5

Smallenburg, Sandra, **'Eigenwijs, met gewaagde figuratieve kunst'**, NRC Handelsblad, 01/05/2009, p. 8

Smallenburg, Sandra, **Saskia Bos, Gitta Luiten, of toch liever Okwui Enwezor**, NRC Handelsblad, 15/04/2009, p. 9

Stančienė, Kristina, **The brilliance and poverty of the culture capital**, Dailėraštis, 6/11/2009

Tifentale, Alise, **The Return of Torn Out Pages**, Studija, uitgave 69, 2009, p. 46-52

Visminaite, Asta, **Latent Stories from behind the Scenes in the Cities**, Studija, uitgave 69, 2009, p. 53-57

Vlessing, Etan, **Toronto fest dabbles in mixed media**, THR.com, 11/08/2009

Wal, Laura van der, **Het ontbreekt Amsterdam Kunststad in 2009 aan moderne kunst**, Nieuw Amsterdams Peil, 14/01/2009, op: www.mediastudies.nl en www.napnieuws.nl

Weert, Henk van, **Flatwijk in beeld bij fotograaf Roderik Henderson. 'Hoogheem heeft iets anoniems'**, Brabants Centrum, 27/08/2009, p. 3

Wesseling, Janneke, **Prix-jury prefereert engagement boven kwaliteit**, NRC Handelsblad,

Wiarda, Andrea, **Expanded academia. The pantagruelian education scene in Amsterdam today**, Kaleidoscope, uitgave 2, zomer 2009, p. 138-141,

Zonneveld, Joost, **Hedendaagse kunst in loodsen op NDSM-werf**, Het Parool, 20/11/2009, p. 20

Žukauskinė, Odeta, **Realist illusions and illusory reality**, Kultūros Barai, uitgave 11, 2009, p. 33-37

COLOFON

Redactie: Ann Demeester, Edna van Duyn (samenstelling en productie),
Hiske Zomer (beeldredactie)

Redactieassistent: Reinout Bos

Met bijdragen van Sara Carels, Nell Donkers, Hendrik Folkerts,
Gerbrand Korevaar, Judith Konz, Samga Nguyen

Ontwerp: Will Holder

Fotografie: Cassander Eeftinck Schattenkerk (p. 18-24, 41, 42, 45-46)

Rogier Taminau (p. 17), Vygantas Šimbelis (p. 47), Andrew Miksys (p. 48)

Oplage: 400 exemplaren (200 NL, 200 ENG)

Druk: Baltoprint, Litouwen

Correspondentieadres 2009:

de Appel

Postbus 10764

1001 ET Amsterdam

t +31(0) 20 6255651

f +31(0) 20 6225215

e info@deappel.nl (algemeen)

e bookshop@deappel.nl (boekbestellingen)

www.deappel.nl

